

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

**Науково-навчальний інститут природничо-математичних наук, інформатики
та менеджменту**

Кафедра освітнього менеджменту та публічного управління

Кваліфікаційна робота бакалавра

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ВОЛОНТЕРСЬКИМИ ТА
ВЕТЕРАНСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Виконав: здобувач

освітнього ступеня бакалавра

денної форми навчання

ОПП «Публічне управління та адміністрування»

спеціальності 281 «Публічне управління та адмініструван

ПРИТИКОВСЬКИЙ Степан Сергійович

Науковий керівник:

доктор наук державного управління, професор

БІЛИНСЬКА Марина Миколаївна

Притковський С. С. Взаємодія органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями : кваліфікаційна (бакалаврська) робота : 281 Публічне управління та адміністрування / Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д Ушинського». Кафедра освітнього менеджменту та публічного управління. Кер. маг. роб. : М. М. Білинська, д. н. держ. упр., професор. Одеса, 2026. 74 с.

Анотація

Узагальнено та систематизовано особливості діяльності волонтерських та ветеранських організацій; схарактеризовано нормативно-правове забезпечення взаємодії органів влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями в Україні; проаналізовано стан та особливості взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями в Україні; розроблено рекомендації щодо вдосконалення взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями.

Ключові слова: волонтерські організації, ветеранські організації, органи публічної влади, взаємодії органів публічної влади, нормативно-правове забезпечення взаємодії.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКИМ СЕКТОРОМ	10
1.1. Волонтерські та ветеранські організації як суб'єкти публічного управління в Україні	10
1.2. Нормативно-правове забезпечення взаємодії органів влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями в Україні	14
1.3. Порівняльний аналіз моделей волонтерської та ветеранської політик: міжнародний досвід та імплементації для України	20
Висновки до першого розділу	25
РОЗДІЛ II. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ВОЛОНТЕРСЬКИМИ ТА ВЕТЕРАНСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ	28
2.1. Сучасний стан взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями в Україні	28
2.2. Аналіз взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями в Україні	38
2.2.1. Волонтерський рух в Україні: результати соціологічного дослідження та напрями розвитку	39
2.2.2. Підтримка ветеранів та їхніх родин в Україні: сучасний стан і проблеми розвитку	46
2.3. Рекомендації щодо вдосконалення взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями	56

	5
Висновки до другого розділу	62
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	69

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням ролі взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями в умовах повномасштабної війни та повоєнного відновлення України. З початку російської агресії у 2014 році, а особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році, волонтерські та ветеранські організації стали важливими учасниками суспільних процесів, забезпечуючи підтримку Збройних сил України, внутрішньо переміщених осіб, постраждалого населення, ветеранів війни та членів їхніх сімей. Саме ці організації часто першими реагують на нові виклики, мобілізують необхідні ресурси та сприяють вирішенню соціальних проблем, які не завжди можуть бути оперативно охоплені державними інституціями.

Водночас тривала війна призвела до стрімкого збільшення чисельності ветеранів та членів їхніх сімей, що актуалізує питання формування ефективної системи їх соціальної адаптації, реабілітації та інтеграції у мирне життя. У цих умовах ветеранські організації виконують важливу функцію представництва інтересів ветеранів, надання консультативної, психологічної, юридичної та соціальної допомоги, а також виступають важливим посередником між ветеранами та органами влади. Від рівня взаємодії державних інституцій із такими організаціями значною мірою залежить ефективність реалізації ветеранської політики, доступність послуг та якість підтримки ветеранів на національному й місцевому рівнях.

Особливого значення проблема взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями набуває в контексті реформування системи публічного управління, розвитку громадянського суспільства та впровадження принципів належного врядування. Сучасні підходи

до державного управління передбачають активне залучення інститутів громадянського суспільства до процесів формування, реалізації та моніторингу державної політики, що сприяє підвищенню прозорості управлінських рішень, врахуванню реальних потреб громадян та ефективнішому використанню наявних ресурсів.

Попри позитивні результати співпраці держави з волонтерським і ветеранським середовищем, залишаються актуальними проблеми недостатньої координації дій, дублювання окремих функцій, нерівномірного розвитку відповідних організацій у різних регіонах, обмеженості фінансових ресурсів та недосконалості окремих механізмів взаємодії, що обумовлює необхідність комплексного дослідження існуючих форм співпраці, виявлення проблемних аспектів та пошуку шляхів удосконалення партнерства між органами публічної влади, волонтерськими та ветеранськими організаціями.

Таким чином, актуальність теми визначається необхідністю підвищення ефективності публічного управління у сфері підтримки ветеранів і розвитку волонтерського руху, посилення ролі громадянського суспільства у вирішенні суспільно значущих завдань та формування дієвих механізмів взаємодії між державою і громадським сектором в умовах війни та післявоєнної відбудови України.

Об'єкт дослідження – система публічних відносин, що виникають у процесі діяльності органів публічної влади у сфері взаємодії з волонтерськими та ветеранськими організаціями.

Предмет дослідження – взаємодія органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями.

Мета дослідження – розкрити зміст та особливості взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями та розробити рекомендації щодо її удосконалення.

Завдання дослідження:

- розкрити зміст та особливості діяльності волонтерських та ветеранських організацій;
- схарактеризувати нормативно-правове забезпечення взаємодії органів влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями в Україні;
- проаналізувати стан та особливості взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями в Україні;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями.

Методи дослідження. Для реалізації мети та завдань дослідження використовувався комплекс взаємодіючих методів, а саме: аналіз і синтез наукової літератури, що розкривають зміст та особливості діяльності органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями. Застосування методів порівняння та систематизації дозволило порівняти існуючі погляди учених на діяльність волонтерських та ветеранських організацій, нормативної бази. Для з'ясування сучасного стану діяльності волонтерських та ветеранських організацій в Україні – обробка, узагальнення та систематизація даних сучасних досліджень та розробка відповідних рекомендацій.

Практичне значення. Схарактеризовано зміст, особливості та нормативно-правове забезпечення діяльності волонтерських та ветеранських організацій в Україні; представлено порівняльний аналіз моделей ветеранської політики – міжнародний досвід та імплементації для України; проаналізовано стан діяльності волонтерських та ветеранських організацій в Україні; розроблено рекомендації щодо вдосконалення взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями.

Структура роботи: вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКИМ СЕКТОРОМ

1.1. Волонтерські та ветеранські організації як суб'єкти публічного управління в Україні

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації у 2022 році суттєво трансформувало роль волонтерських і ветеранських організацій в Україні. Якщо раніше вони розглядалися переважно як об'єкти соціальної політики або допоміжні учасники благодійної діяльності, то сьогодні дедалі частіше визнаються повноцінними суб'єктами публічного управління. Такі організації не лише підтримують державу у вирішенні суспільно важливих завдань, а й беруть безпосередню участь у формуванні та реалізації публічної політики, наданні публічних послуг, здійсненні громадського контролю та впливають на ухваленні управлінських рішень.

Сучасна система публічного управління в Україні зазнає суттєвих трансформацій під впливом воєнних викликів, що зумовлює посилення ролі недержавних акторів. У цих умовах громадські об'єднання та благодійні структури виступають не лише інститутами громадянського суспільства, а й активними учасниками вироблення та реалізації державної політики, зокрема у сфері соціального захисту та реінтеграції ветеранів.

Аналіз наукових досліджень (А. Квіт, О. Кондратенко, О. Кравченко [29], Т. Марценюк) свідчить, що взаємодія держави та неурядового сектору в Україні має тривалий еволюційний характер, проте саме в умовах війни вона набула системоутворюючого значення. Як зазначає О. Кондратенко, громадські та

волонтерські об'єднання фактично стали ключовими партнерами держави у вирішенні соціальних і безпекових викликів, забезпечуючи оперативність та гнучкість управлінських рішень, що підтверджує трансформацію класичної моделі публічного управління у напрямі мережевого врядування [26].

Особливу роль у цій системі відіграють волонтерські структури, які забезпечують мобілізацію ресурсів, координацію допомоги та оперативне реагування на потреби військових і цивільного населення. Дослідження Є. Балачіної та О. Джур доводять, що в умовах війни вони виконують не лише допоміжні функції, а й беруть участь у реалізації управлінських рішень, фактично доповнюючи діяльність державних інституцій [2]. Їхня робота охоплює широкий спектр напрямів – від матеріально-технічного забезпечення до організації гуманітарних програм і психологічної підтримки населення.

Паралельно активізується діяльність ветеранських організацій, які виконують важливу функцію представництва інтересів ветеранів та сприяють їхній інтеграції у суспільство. У дослідженнях Т. Марценюк та А. Квіт підкреслюється, що такі організації стають платформами соціальної та політичної участі ветеранів, забезпечуючи їх включення до процесів ухвалення рішень [32]. Зазначене дає підстави розглядати їх як інститути демократичного представництва у системі публічного управління.

Важливим напрямом діяльності ветеранських об'єднань є психологічна реабілітація та соціальна адаптація ветеранів. Як зазначають О. Кравченко та ін., вони забезпечують комплексну підтримку, що включає психологічний супровід, соціалізацію та відновлення життєвих компетентностей, що підтверджує їх значення як суб'єктів реалізації публічної політики у сфері охорони здоров'я та соціального захисту [30].

Дослідження у сфері публічного управління ветеранами засвідчують необхідність інтеграції діяльності державних і недержавних інституцій. Зокрема, у

роботах українських науковців наголошується, що ефективність ветеранської політики значною мірою залежить від рівня координації між органами влади, громадськими організаціями та міжнародними партнерами [9]. Недостатня узгодженість дій може призводити до дублювання функцій та неефективного використання ресурсів.

Водночас ефективність взаємодії значною мірою визначається організаційною культурою органів публічного управління. Відкритість, партнерство та довіра розглядаються як ключові умови успішної реалізації соціальної політики щодо ветеранів [20]. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають моделі співуправління (co-governance), у межах яких громадські інституції виступають рівноправними учасниками управлінських процесів.

Новітній концептуальний підхід до ролі ветеранських організацій у системі публічного управління запропоновано Б. Торохтієм (2026). Автор обґрунтовує, що в умовах тривалої збройної агресії ветеранська політика виходить за межі традиційного адміністративно-соціального підходу та набуває ознак комплексної публічної політики, реалізація якої неможлива без системної участі інститутів громадянського суспільства. Такі організації розглядаються як повноцінні суб'єкти публічної політики, що виконують функції представництва інтересів ветеранів, адвокації, надання соціальних і реабілітаційних послуг, а також громадського контролю за діяльністю органів влади.

Особливу увагу Б. Торохтій приділяє проблемі невідповідності між фактичною роллю громадських організацій у реалізації ветеранської політики та їх формально-правовим статусом. Аналіз чинного законодавства свідчить про його фрагментарний і переважно декларативний характер, тоді як інституційні механізми партнерства держави з громадянським суспільством залишаються недостатньо врегульованими [53, с. 2–3].

Серед основних форм участі громадськості у формуванні ветеранської політики дослідник виокремлює публічні консультації, діяльність громадських рад, участь у робочих групах та адвокаційних кампаніях. Водночас він наголошує, що переважання консультативних механізмів не забезпечує реального впливу громадськості на ухвалення стратегічних рішень і знижує легітимність державної ветеранської політики. Особливо помітною є роль громадянського суспільства на етапі реалізації політики, де недержавні організації нерідко компенсують інституційну неспроможність держави у сферах психологічної реабілітації, соціальної адаптації та правової допомоги ветеранам [53, с. 3–4].

На основі системного аналізу Б. Торохтій виокремлює низку проблем і ризиків участі громадянського суспільства у ветеранській політиці [53, с. 4–5]. До них належать асиметрія відповідальності між державою та громадськими організаціями, нестабільність фінансування, залежність від міжнародних грантів, фрагментація ветеранського середовища та ризик інструменталізації громадських структур для створення видимості громадської участі без реального впливу на процес ухвалення рішень.

Таким чином, волонтерські та ветеранські організації в Україні виконують багатофункціональну роль у системі публічного управління. Вони виступають постачальниками соціальних послуг, представниками інтересів цільових груп, інститутами громадського контролю та партнерами держави у реалізації публічної політики. Їхня діяльність підвищує адаптивність системи управління та сприяє її відповідності сучасним суспільним викликам.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що інтеграція громадських і ветеранських об'єднань у систему публічного управління є закономірною тенденцією розвитку української держави в умовах війни та повоєнного відновлення. Подальше вдосконалення цієї взаємодії потребує нормативного закріплення механізмів партнерства, зміцнення інституційної спроможності

громадського сектору та впровадження ефективних інструментів координації на національному й місцевому рівнях.

1.2. Нормативно-правове забезпечення взаємодії органів влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями в Україні

Аналіз чинного законодавства свідчить, що в Україні сформовано нормативно-правову основу для розвитку волонтерської діяльності та взаємодії органів державної влади з інститутами громадянського суспільства. Її ключовим елементом є Закон України «Про волонтерську діяльність» [40], який визначає правовий статус волонтерів, засади державної політики у цій сфері та механізми залучення громадян до суспільно корисної діяльності. Нормативне регулювання доповнюється законами України «Про громадські об'єднання», «Про благодійну діяльність та благодійні організації», «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», а також низкою нормативно-правових актів, ухвалених після початку повномасштабної війни [39].

Важливе значення для розвитку партнерства між державою та громадянським суспільством має Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки [44], яка передбачає підтримку громадських ініціатив, розвиток волонтерської культури та розширення участі громадських організацій у реалізації державної політики. Інституційне забезпечення зазначених процесів покладено на Національну соціальну сервісну службу України, яка реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності [14].

Після початку повномасштабної агресії Російської Федерації нормативно-правова база була оперативно адаптована до нових умов. Зокрема, спрощено процедури ввезення гуманітарної допомоги, розширено податкові стимули для

благодійних та волонтерських організацій, а також удосконалено механізми державної підтримки волонтерів [39]. Водночас законодавство передбачає можливість залучення волонтерів до надання соціальних послуг, підтримки внутрішньо переміщених осіб, психологічної допомоги населенню та реалізації гуманітарних програм.

Позитивною тенденцією є поступовий розвиток механізмів координації волонтерської діяльності на рівні територіальних громад, зокрема через реалізацію експериментального проєкту з формування життєстійкості населення [45]. Разом із тим залишаються проблеми, пов'язані з недостатнім рівнем соціального захисту волонтерів, відсутністю єдиної системи координації волонтерської діяльності та нерівномірним розвитком волонтерської інфраструктури в різних регіонах країни. Також актуальними залишаються питання професійної підготовки волонтерів, особливо у сферах кризового реагування, психологічної допомоги та роботи з вразливими категоріями населення.

Нормативно-правове забезпечення ветеранської політики базується насамперед на Законі України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [46], який визначає правові засади соціального захисту ветеранів війни, членів їхніх сімей та сімей загиблих Захисників і Захисниць України. Закон формує основу державної політики у сфері соціального захисту ветеранів, визначає систему соціальних гарантій та закріплює принципи міжвідомчої взаємодії у процесі їх реалізації.

Суттєвого розвитку нормативно-правове забезпечення ветеранської політики набуло після 2022 року. Важливим кроком стало затвердження Порядку взаємодії між структурними підрозділами з питань ветеранської політики та охорони здоров'я щодо організації підтримки ветеранів війни та військовослужбовців під час лікування й реабілітації [43]. Документ закріплює механізми координації між органами влади різних рівнів, закладами охорони

здоров'я та суб'єктами надання соціальних послуг, забезпечуючи комплексний підхід до задоволення потреб ветеранів.

Важливим напрямом розвитку взаємодії органів влади з ветеранськими організаціями стало впровадження Методичних рекомендацій щодо реалізації територіальними громадами ветеранської політики [41]. Документ орієнтує органи місцевого самоврядування на створення спеціалізованих структурних підрозділів, розвиток консультативно-дорадчих механізмів та залучення представників ветеранської спільноти до процесу ухвалення управлінських рішень. Подальшому розвитку інфраструктури підтримки ветеранів сприяють методичні рекомендації щодо створення та функціонування ветеранських просторів [42], які розглядаються як інструмент координації діяльності органів влади, громадських організацій та інших суб'єктів надання послуг ветеранам.

Попри суттєве оновлення нормативно-правової бази, сучасна система ветеранської політики залишається недостатньо цілісною. Аналіз нормативних документів і результатів наукових досліджень свідчить про фрагментарність механізмів підтримки ветеранів, недостатній рівень міжвідомчої координації, нерівномірний розвиток сервісної інфраструктури в громадах та відсутність єдиних обов'язкових стандартів надання послуг [28; 37; 42]. Внаслідок цього доступ ветеранів до соціальної, психологічної, правової та професійної підтримки значною мірою залежить від ресурсної спроможності конкретної територіальної громади.

Отже, нормативно-правове забезпечення взаємодії органів влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями в Україні перебуває на етапі активного розвитку та адаптації до викликів воєнного часу. Законодавство формує правові засади партнерства держави та громадянського суспільства, створює умови для залучення волонтерських і ветеранських організацій до реалізації державної політики та надання соціальних послуг. Водночас підвищення

ефективності такої взаємодії потребує подальшого вдосконалення механізмів координації, розвитку єдиних стандартів підтримки ветеранів, посилення соціального захисту волонтерів та розширення інституційної спроможності територіальних громад.

У документі ветеранський простір визначається як інституційна платформа, діяльність якої спрямована на надання інформаційно-консультаційної підтримки, а також організацію процесів реабілітації та соціальної адаптації зазначених категорій осіб. Відвідувачами просторів є особи, які отримують відповідні послуги, а забезпечення їх функціонування здійснюється суб'єктами господарювання незалежно від форми власності.

Рекомендації мають консультативний характер, не впливають на права та свободи громадян і спрямовані на стандартизацію організаційних підходів та переліку послуг, що надаються у ветеранських просторах. Їх впровадження покликане сприяти розвитку мережі таких закладів, підвищенню рівня їх інституційної спроможності та обізнаності населення щодо їх діяльності [42].

Наразі в Україні немає прописаної системної ветеранської політики в діючому законодавстві: існує система, яка розроблена для ветеранів різних категорій, але вона не враховує всі їхні потреби. Кожній категорії ветеранів (Другої світової війни, Афганської війни, АТО/ООС, російсько-української війни) передбачено окремий набір пільг та допомоги, що свідчить про фрагментарний підхід до формування політики. Водночас, як засвідчують сучасні дослідження та нормативні документи, така модель не відповідає комплексному характеру викликів реінтеграції ветеранів.

Методичні рекомендації, затверджені наказом №168, визначають ветеранські простори як багатофункціональні центри, спрямовані на реінтеграцію, психологічну підтримку, правничу допомогу та соціальну адаптацію. Проте сам документ має рекомендаційний характер і «містить лише єдині підходи», не

встановлюючи обов'язкових стандартів і механізмів реалізації, що означає, що навіть за наявності концептуальної рамки, відсутня інституційно закріплена система надання послуг [42].

Додатково, аналітичні звіти свідчать, що ветеранська політика в Україні перебуває на етапі становлення і потребує переходу від розрізнених заходів до цілісної, гнучкої системи підтримки, яка враховує реальні життєві обставини ветеранів та їхніх сімей [28]. За результатами досліджень Українського ветеранського фонду, ветерани стикаються з комплексом соціально-економічних, психологічних і професійних викликів, що вимагає інтегрованих міжвідомчих рішень. Національний інститут стратегічних досліджень також підкреслює необхідність системної політики, орієнтованої на інклюзію, зайнятість і довгострокову підтримку ветеранів [37]. До актуальних проблем, які залишаються невирішеними, належать:

- відсутність цілісної, законодавчо закріпленої системи ветеранської політики, орієнтованої на повний цикл реінтеграції;
- фрагментарність нормативно-правового забезпечення та розподілу пілг за категоріями, а не за потребами;
- рекомендаційний (а не обов'язковий) характер стандартів функціонування ветеранських просторів, що зумовлює нерівномірність їх розвитку;
- слабка міжвідомча координація (соціальна політика, охорона здоров'я, освіта, зайнятість), що ускладнює комплексний супровід ветеранів;
- нерівний доступ до послуг залежно від регіону та ресурсної спроможності громад;
- недостатній розвиток системи довготривалої психологічної підтримки та реабілітації;

- неврахування індивідуалізованих потреб різних груп (ветеранки, особи з інвалідністю, члени сімей);
- дефіцит підготовлених фахівців супроводу та сервісів підтримки;
- недостатня цифровізація обліку потреб і координації послуг;
- обмежена інтеграція ветеранських просторів у єдину державну сервісну екосистему, попри спроби стандартизації та розвитку мережі [37].

Отже, після завершення військової служби ветерани проходять складний процес переходу до цивільного життя, що включає етапи адаптації, самореалізації та соціальної інтеграції. Тривалість цього періоду є індивідуальною, однак у наукових дослідженнях орієнтовно визначається в межах 1,5–3 років. У цей час ветерани стикаються з низкою викликів, зокрема пов'язаних зі станом здоров'я, оформленням соціальних гарантій, працевлаштуванням, психологічною адаптацією та відновленням ресурсів. Водночас чинна система ветеранської політики в Україні характеризується фрагментарністю та недостатньою орієнтацією на реальні потреби ветеранів. Існуючий підхід, що базується на диференціації за категоріями (учасники різних воєн і конфліктів), не забезпечує комплексного врахування сучасних соціальних викликів. Зокрема, спостерігається невідповідність переліку пільг актуальним потребам, їх застарілість, недостатній рівень матеріального забезпечення, а також розпорошеність нормативного регулювання, що ускладнює доступ до інформації.

Система соціальної підтримки орієнтована переважно на статусні ознаки, а не на індивідуальні потреби, що не враховує різноманітність досвіду ветеранів. Недостатньо врахованими залишаються специфічні потреби жінок-ветеранок та внутрішньо переміщених осіб, а також гендерні та вікові особливості. Існуюча модель підтримки ґрунтується на узагальненому образі ветерана, що знижує її ефективність.

Окремою проблемою є відсутність чіткої цільової орієнтації системи підтримки, яка має бути спрямована на повноцінну соціалізацію особи, а не на її довічну залежність від пільг. Крім того, нормативно-правова база характеризується недостатньою деталізацією процедур отримання допомоги, браком прозорих механізмів оскарження відмов, а також відсутністю чітких роз'яснень щодо змісту окремих пільг. Водночас частина важливих потреб ветеранів залишається поза межами нормативного регулювання, зокрема питання тимчасової фінансової підтримки у період первинної адаптації після завершення служби. Запровадження таких інструментів могло б суттєво полегшити процес повернення до цивільного життя та сприяти більш ефективній реінтеграції ветеранів у суспільство.

1.3. Порівняльний аналіз моделей волонтерської та ветеранської політик: міжнародний досвід та імплементації для України

Зростання ролі волонтерської діяльності у забезпеченні стабільного функціонування суспільства, розвитку громадянської активності та зміцненні демократичних інститутів зумовлює підвищену увагу держав до формування ефективної політики у цій сфері. У сучасних умовах волонтерство виступає не лише формою благодійної допомоги, а й важливим механізмом суспільної консолідації, розвитку соціального капіталу та формування відповідальності громадян за суспільні процеси.

Волонтерська діяльність сприяє підтримці соціально вразливих категорій населення, реалізації гуманітарних ініціатив, розвитку молодіжної політики, захисту прав людини та посиленню взаємодії між державою і громадянським суспільством. Особливого значення волонтерський рух набуває в умовах кризових явищ, надзвичайних ситуацій, воєнних конфліктів, економічної нестабільності та

гуманітарних викликів, коли громадська самоорганізація забезпечує оперативне реагування на потреби населення.

Для України розвиток ефективної волонтерської політики набув особливої актуальності внаслідок російської агресії та повномасштабної війни, що зумовили суттєве розширення діяльності волонтерських організацій у сферах забезпечення потреб військовослужбовців, підтримки внутрішньо переміщених осіб, допомоги цивільному населенню та післявоєнного відновлення держави. За цих умов волонтерський рух став одним із ключових чинників національної стійкості, мобілізації суспільства та підтримки обороноздатності країни.

У зв'язку з цим особливого значення набуває вивчення міжнародного досвіду організації та правового регулювання волонтерської діяльності. Порівняльний аналіз зарубіжних моделей дає змогу визначити ефективні механізми державної підтримки волонтерства, форми взаємодії влади та громадянського суспільства, а також окреслити можливості їх адаптації до української системи публічного управління.

Світовий досвід засвідчує існування двох основних моделей регулювання волонтерської діяльності: саморегульованої (Велика Британія, Німеччина, Франція, Швеція, Австрія) та законодавчо врегульованої (Італія, Бельгія, Польща, Румунія, Литва, Чехія) [61; 10]. Перша характеризується мінімальним втручанням держави та високою автономією громадських організацій, друга – наявністю спеціального законодавства, яке визначає статус волонтера, соціальні гарантії та механізми державної підтримки.

Для Великої Британії характерним є функціонування волонтерського сектору без спеціального закону, на основі добровільних угод між волонтерами та організаціями. Розвиток волонтерства забезпечують спеціалізовані координаційні структури, а сама модель ґрунтується на активності громадянського суспільства та місцевих ініціативах [10].

У Німеччині поєднуються громадська ініціатива та державна підтримка через податкові пільги, страхування волонтерів і фінансування програм. Координацію здійснює Федеральне міністерство у справах сім'ї, людей похилого віку, жінок та молоді, а також мережа волонтерських агенцій [31; 66].

Французька модель передбачає державне визнання волонтерської діяльності, використання «паспорта волонтера», систему податкових стимулів і підтримку добровольчих організацій. У Швеції волонтерство базується на саморегулюванні, партнерстві держави та громадських організацій і функціонуванні мережі волонтерських центрів. В Австрії добровольча діяльність підтримується через систему соціальних гарантій і діяльність Австрійської ради з питань волонтерства.

У низці країн Європи волонтерська діяльність регулюється спеціальними законами. Так, законодавство Італії, Бельгії, Румунії та Литви визначає правовий статус волонтерів, механізми страхування, компенсації витрат і форми державної підтримки. У Чехії значна увага приділяється розвитку волонтерських центрів та залученню молоді до громадської діяльності [10; 33].

У США волонтерство є важливим елементом громадянської активності та враховується під час працевлаштування й вступу до закладів освіти. Значного поширення набуло корпоративне волонтерство, а одним із найвідоміших прикладів міжнародної добровольчої діяльності є Корпус миру США [31].

Вагомий внесок у розвиток волонтерського руху здійснює ООН, яка підтримує волонтерські ініціативи та розвиток громадянської участі. Важливим кроком стало запровадження Міжнародного дня волонтерів, що відзначається щорічно 5 грудня [10].

Отже, міжнародний досвід засвідчує, що ефективність волонтерської політики залежить не стільки від форми правового регулювання, скільки від рівня взаємодії держави та громадянського суспільства, наявності інституцій підтримки, системи підготовки волонтерів і соціальних гарантій. Для України

перспективними напрямками є розвиток освітніх програм, мережі волонтерських центрів, молодіжного та корпоративного волонтерства, удосконалення податкових стимулів і міжсекторальної взаємодії.

Міжнародний досвід ветеранської політики демонструє різні підходи до підтримки ветеранів, однак найбільш ефективними є моделі, що забезпечують безперервний супровід особи після завершення військової служби. Так, у Великій Британії реалізується стратегія довгострокової підтримки ветеранів, спрямована на інтеграцію державних і громадських ресурсів, сприяння зайнятості та підтримку сімей. Подібний підхід застосовується і в Канаді, де система підтримки поєднує соціальні, медичні та економічні інструменти допомоги [58; 72].

Узагальнення результатів порівняльного аналізу доцільно представити у вигляді таблиці 1.1.

Таблиця 1.1.

Порівняльний аналіз моделей ветеранської політики

Критерій	США	Ізраїль	Хорватія	Європейські країни
Інституційний	централізований	інтегрований	змішаний	децентралізований
Нормативний	високосистемний	системний	частково системний	системний
Соціально-сервісний	розвинений	високорозвинений	середній	високий
Економічний	ефективний	ефективний	обмежений	ефективний
Реінтеграційний	високий	дуже високий	середній	високий

Порівняльний аналіз міжнародних моделей свідчить, що американська система характеризується високим рівнем інституційної та нормативної впорядкованості, ізраїльська – найвищим рівнем персоналізації та реінтеграції, європейські моделі – балансом між державною підтримкою та участю громадянського суспільства. Водночас досвід Хорватії демонструє обмежену

ефективність підходів, орієнтованих переважно на соціальні виплати без належної уваги до економічної інтеграції ветеранів.

Загалом міжнародний досвід підтверджує, що ефективна ветеранська політика має базуватися на інтегрованому підході, який поєднує інституційну узгодженість, персоналізацію послуг і довгострокову підтримку ветерана протягом усього життєвого циклу.

Сучасна ветеранська політика України формується в умовах тривалої війни та зростання кількості ветеранів, що потребує переходу від переважно компенсаційної моделі соціального захисту до комплексної системи реінтеграції. Попри наявність значної нормативно-правової бази, яка охоплює понад 150 нормативних актів, система залишається фрагментарною та недостатньо узгодженою [62].

Наукові дослідження свідчать, що сучасна ветеранська політика має розглядатися як комплексна система, що охоплює соціальний захист, медичну та психологічну реабілітацію, освіту, працевлаштування і підтримку сімей [50]. Водночас в Україні ці складові часто функціонують відокремлено, що знижує ефективність державної політики [21; 49].

Особливістю сучасної ветеранської спільноти є її внутрішня неоднорідність за рівнем бойового досвіду, станом здоров'я та соціально-економічним становищем, що потребує індивідуалізованих підходів до надання послуг [38]. Важливими принципами успішної реінтеграції визначено безперервність, комплексність та персоналізацію підтримки [25].

Дослідники також наголошують на необхідності розвитку соціокультурного виміру ветеранської політики, спрямованого на подолання стигматизації ветеранів, формування культури підтримки та розвиток інклюзивних практик взаємодії [19]. Недостатня увага до цього аспекту ускладнює процеси соціальної адаптації.

Узагальнення національного та міжнародного досвіду дає підстави стверджувати, що українська ветеранська політика перебуває на етапі трансформації та потребує впровадження інтегрованої сервісної моделі, заснованої на міжвідомчій координації, персоналізації послуг, кейс-менеджменті та цифровізації процесів підтримки ветеранів.

Таким чином, міжнародний досвід і результати сучасних досліджень підтверджують необхідність переходу до людиноцентричної моделі ветеранської політики, що поєднує соціальні, медичні, освітні та економічні інструменти підтримки, забезпечує довгостроковий супровід ветеранів та сприяє їхній повноцінній інтеграції в суспільство.

Висноки з першого розділу

Визначено, що волонтерський рух в Україні є унікальним прикладом самоорганізації суспільства в умовах війни та кризових викликів. Російська агресія стала поштовхом до масштабного розвитку волонтерства, яке охопило практично всі сфери суспільного життя – від допомоги армії до гуманітарної підтримки населення та відбудови територій.

Український досвід волонтерства демонструє високу ефективність громадянського суспільства та його здатність швидко адаптуватися до нових викликів. Волонтерський рух сьогодні є не лише інструментом допомоги, а й важливим фактором розвитку демократії, національної солідарності та майбутнього післявоєнного відновлення України.

Доведено, що волонтерські та ветеранські організації в Україні виконують багатофункціональну роль у системі публічного управління, виступаючи одночасно як постачальники соціальних послуг, представники інтересів цільових груп, інститути громадського контролю та партнери держави у реалізації

політики, діяльність яких сприяє підвищенню адаптивності системи управління та забезпечує її відповідність сучасним викликам.

Науковий аналіз, зокрема дослідження Б. Торохтія (2026), свідчить про наявність суттєвого розриву між фактичною роллю цих організацій та їх формально-правовим статусом. Домінування консультативних механізмів участі без реальних важелів впливу на ухвалення стратегічних рішень створює ризики інструменталізації громадського сектору, а саме: *асиметрія відповідальності між державою та громадськими організаціями* (останні часто беруть на себе функції, які мала б виконувати держава, без відповідного ресурсного забезпечення); *нестабільність фінансування* (переважна більшість громадських організацій залежить від міжнародних грантів, що унеможлиблює довгострокове планування); *фрагментація ветеранського середовища* – (відсутність єдиної координації призводить до розпорошення зусиль та дублювання функцій); *ризик інструменталізації громадських структур владою* (створення видимості громадської участі без реального впливу на рішення).

Узагальнюючи, можна стверджувати, що інтеграція волонтерських і ветеранських організацій у систему публічного управління є об'єктивною тенденцією розвитку української держави. Подальше вдосконалення цієї взаємодії потребує нормативного закріплення механізмів партнерства, подолання асиметрії відповідальності між державою та громадськими інститутами, а також розвитку інституційної спроможності громадських організацій.

Дослідження зарубіжного досвіду волонтерської політики дозволило виокремити дві основні моделі її розвитку: саморегульовану та законодавчо врегульовану. Незважаючи на відмінності у ступені державного втручання, спільними рисами успішних систем є наявність стабільних механізмів співпраці держави та громадянського суспільства, розвинена інфраструктура волонтерської діяльності, підтримка молодіжного й корпоративного волонтерства, а також

визнання волонтерської діяльності як важливого ресурсу соціального розвитку. Для України особливу цінність становить досвід європейських держав щодо створення мережі волонтерських центрів, запровадження освітніх програм підготовки волонтерів, розвитку системи мотивації та соціального визнання добровольчої діяльності.

РОЗДІЛ II

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ВОЛОНТЕРСЬКИМИ ТА ВЕТЕРАНСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

2.1. Сучасний стан взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями в Україні

Дослідження зумовлене наслідками повномасштабної агресії РФ, що призвело до зростання кількості ветеранів та ускладнення їхніх потреб у реінтеграції. Поява нових інституцій (Міністерство у справах ветеранів, Український ветеранський фонд) вимагає аналізу та вдосконалення чинної системи.

О. Ободінський інституційно-правовий механізм розглядає як комплексну систему, що включає інституційну, правову та процедурну складові. Вчений визначає ключові суб'єкти: Президент, Верховна Рада, Кабінет Міністрів, Мінветеранів, інші ЦОВВ, ОМС та громадські організації. Окреслено етапи формування та реалізації політики, її принципи [34].

Автор розглядає інституційно-правовий механізм не як статичну структуру, а як динамічний процес, що охоплює кілька взаємопов'язаних етапів. О. Ободінський визначає три етапи реалізації інституційно-правового механізму, а саме: формування політики, реалізація політики, моніторинг та контроль. Розкриємо зміст кожного етапу.

На етапі формування політики відбувається визначення стратегічних цілей, принципів та пріоритетів. Провідну роль відіграють Верховна Рада (законодавче забезпечення), Президент та Кабінет Міністрів (визначення стратегічних напрямів). Результатом є ухвалення відповідних законів (наприклад, Закон

України № 4285-IX) та стратегічних документів (Стратегія ветеранської політики до 2030 року).

На етапі реалізації політики здійснюється безпосереднє виконання ухвалених рішень та надання послуг. До нього залучені органи виконавчої влади (Міністерство у справах ветеранів, інші центральні органи), місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування. Саме на цьому етапі виникає більшість проблем, пов'язаних із координацією та ресурсним забезпеченням. Моніторинг та контроль – етап передбачає оцінку ефективності впроваджуваних заходів, аналіз досягнення поставлених цілей та, за необхідності, коригування політики. Важливу роль тут відіграють громадські організації та профільний парламентський комітет. О. Ободінський визначає такі принципи формування та реалізації політики, які виокремлюються в статті, включають: верховенство права, законність, соціальну справедливість, повагу до прав людини, комплексність та системність, прозорість та підзвітність, а також врахування гендерних аспектів [34].

Автор зазначає, що, незважаючи на визначення Міністерства у справах ветеранів як головного органу в системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації ветеранської політики, його функції дублюються або розподіляються між багатьма іншими інституціями.

До переліку цих органів, окрім самого Мінветеранів, входять: Міністерство соціальної політики (питання соціальних виплат, пільг); Міністерство охорони здоров'я (медична допомога, реабілітація); Міністерство освіти і науки (освітні можливості для ветеранів); Міністерство у справах ветеранів (координація, спеціалізовані послуги); Міністерство оборони та інші силові структури (статус учасника бойових дій, перехід від військової служби до цивільного життя); Місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування (надання послуг на місцях, житлові питання, соціальна адаптація).

Вчений зазначає [34], що наслідком такої фрагментації є: по-перше, розпорошеність відповідальності, що ускладнює визначення чіткого «центру ухвалення рішень» для ветерана або його родини; по-друге, дублювання функцій та, як наслідок, неефективне використання бюджетних коштів; по-третє, необхідність складної міжвідомчої координації, яка на практиці часто є недостатньою (саме тому вчений наголошує на суттєвій важливості створення Координаційної ради як спеціального органу для подолання цієї розпорошеності); по-четверте, нерівномірність доступу до послуг на місцевому рівні, оскільки органи самоврядування мають різні фінансові можливості для реалізації делегованих державою повноважень.

Отже, наявність розгалуженої системи з понад 20 суб'єктів створює ілюзію всеохопного підходу, однак насправді призводить до фрагментації єдиного механізму, що знижує загальну ефективність державної ветеранської політики. Виявлено фрагментацію повноважень між понад 20 органами влади, що підкреслює критичну необхідність міжвідомчої координації через Координаційну раду. Наголошено на важливості нових законодавчих актів (Закон України № 4285-IX) та стратегій (Стратегія ветеранської політики до 2030 року), які розширюють сферу ветеранської політики.

Інституційно-правовий механізм ветеранської політики України є складною системою, що активно розвивається. Незважаючи на ключову роль Мінветеранів, існує розпорошеність функцій між багатьма органами, що вимагає посилення координації. Подальший успіх залежить від оновлення законодавства, підвищення інституційної спроможності, залучення громад та ОГС, пошуку стабільних джерел фінансування та цифровізації послуг.

Науковий дискурс С. Сівкова [63] присвячений одній із найактуальніших проблем сучасного публічного управління – реінтеграції ветеранів війни в умовах особливого періоду зумовлена тим, що Україна переживає наймасштабнішу

воєнну агресію з часів Другої світової війни, і питання повернення сотень тисяч військовослужбовців до мирного життя набуває стратегічного значення для національної безпеки, соціальної стабільності та сталого розвитку держави.

Автор обґрунтовує, що реінтеграція ветеранів війни є не вузькоспеціалізованим соціальним заходом, а комплексним процесом, який охоплює політичні, економічні, соціальні та психологічні аспекти відновлення суспільства після тривалих конфліктів чи воєнних дій.

С. Сівков наголошує, що в умовах особливого періоду (воєнного стану та постконфліктної відбудови) зростає роль публічного адміністрування у забезпеченні належної координації трьох ключових суб'єктів. Основними суб'єктами публічного адміністрування з питань реінтеграції ветеранів є: органи влади (центральні та місцеві), інституції громадянського суспільства (волонтерські та ветеранські організації), міжнародні партнери (донорські організації іноземних урядів). Автор наголошує, що підгунтям стратегічної спрямованості публічного адміністрування у сфері реінтеграції мають бути чотири фундаментальні принципи, а саме: верховенство права (полягає у забезпеченні рівного доступу ветеранів до гарантованих державою послуг незалежно від місця проживання, статусу чи інших ознак); інклюзивність (спрямований на врахування потреб різних категорій ветеранів, наприклад, осіб з інвалідністю, важкопоранених, сумей загиблих, жінок-ветеранів тощо); прозорість (полягає у відкритості процедур розподілу ресурсів, доступності інформації про наявні програми підтримки); відповідальність (передбачає наявність механізмів контролю за виконанням управліських рішень та звітності перед суспільством) [63].

Зауважимо, що С. Сівкова пропонує розглядати ключові напрямки (відновлення державного суверенітету, соціальний захист та психологічна підтримка, економічне відновлення, національне примирення) реінтеграції

політики роботи з ветеранами як взаємопов'язані складові єдиної системи. Дослідниця наголошує на тому, що ефективність реалізації напрямів значною мірою залежить від узгодженості дій між центральними та місцевими органами влади, здатності до інституційних реформ та залучення міжнародної технічної і фінансової допомоги.

Отже, дослідницею зазначається, що реінтеграція ветеранів війни в умовах особливого періоду набуває стратегічного характеру, виходить за межі вузькосоціальної політики і стає невід'ємною складовою національної безпеки та обороноздатності держави. Звертається увага не лише на підтримку ветеранів, а й на створення умов, що дозволяють цій соціальній групі зберігати й розвивати свій потенціал задля суспільного блага. Також учена доводить, що в умовах особливого періоду класична модель публічного адміністрування (де держава є єдиним суб'єктом управлінського впливу) трансформується у мережеву модель управління. Ефективна реінтеграція неможлива без залучення інститутів громадянського суспільства, волонтерських та ветеранських організацій, міжнародних партнерів. С. Сівкова стверджує, що реінтеграція як стратегічний напрям публічного адміністрування має не лише відновлювальний, а й трансформаційний характер, який передбачає побудову нової моделі держави і суспільства, що орієнтована на довгострокову стабільність (вихід за межі ситуативних рішень, формування сталої інституційної архітектури), стійкість до криз (здатність системи публічного управління адаптуватися до нових викликів), сталий розвиток (інтеграція ветеранської політики в загальнодержавні стратегії розвитку).

Представники науки державного управління, зокрема В. Голуб, В. Козакова, В. Ребкало та В. Шахова, визначають низку ключових форм взаємодії держави з громадськими організаціями [27, с. 135–136]. До них належить залучення інститутів громадянського суспільства до підготовки й обговорення проєктів

нормативно-правових актів, що стосуються соціально-економічного розвитку, інтересів населення та забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Важливою формою також є здійснення громадського контролю за діяльністю органів виконавчої влади, зокрема через моніторинг процесів підготовки та реалізації рішень, оцінювання їх ефективності й надання експертних рекомендацій. Окрім цього, значну роль відіграє створення спільних консультативно-дорадчих та експертних структур (рад, комісій, робочих груп), що сприяють урахуванню громадської думки під час формування і впровадження державної політики.

Серед інших форм – проведення органами виконавчої влади системного аналізу громадської думки з подальшим оперативним реагуванням на пропозиції та зауваження громадськості, а також реалізація спільних інформаційних, аналітичних, дослідницьких, благодійних і соціальних проєктів.

Зауважимо, що у Концепції взаємодії держави та громадянського суспільства додатково виокремлюються такі напрями співпраці, як: функціонування громадських рад і дорадчих органів при державних інституціях, виконання проєктів на замовлення органів влади, участь громадськості у процесі ухвалення рішень і здійснення громадського контролю.

Водночас суттєвим елементом демократичного управління є можливість впливу громадських об'єднань на рішення органів державної влади. Такий вплив має відображати суспільні настрої та реалізовуватися у легітимних формах, зокрема через мирні зібрання, мітинги чи пікети відповідно до законодавства.

Окремим напрямом взаємодії виступає громадський контроль, спрямований на захист суспільних інтересів і запобігання ухваленню незаконних або соціально шкідливих рішень. У цьому контексті громадянське суспільство має право протидіяти таким рішенням у встановлений законом спосіб, зокрема через їх оскарження та скасування в судовому порядку [27, с. 128-135].

Зауважимо, що сьогодні розвиток громадянського суспільства в Україні тісно пов'язаний з активізацією громадянських інститутів, які мають ресурси, відсутні в органів публічної влади та бізнесу. До волонтерського руху сьогодні долучаються сотні тисяч людей, які допомагають суспільству й державі в організації надання гуманітарної, соціальної, військової та іншої необхідної населенню допомоги.

Так, від початку російської агресії проти України у 2014 році в країні спостерігається стале зростання кількості волонтерських організацій. За даними Асоціації благодійників України, відтоді близько 10% громадян регулярно займаються благодійною діяльністю, тоді як після лютого 2022 року цей показник зріс до приблизно 30%. Саме у 2022 році сформувалася друга хвиля волонтерського руху, зумовлена потребами оборони держави в умовах повномасштабної війни. Використовуючи інтернет-платформи та соціальні мережі, волонтери активно збирають кошти на підтримку армії та забезпечують її необхідними ресурсами.

Наголосимо, що від початку повномасштабного військового вторгнення РФ в Україну інститут волонтерства став потужною рушійною силою багатьох суспільних процесів. За різними даними, в Україні до волонтерства дотичні від 60% до 80% населення, з яких близько 20–30% волонтерять на системній основі. Згідно з рейтингом World Giving Index 2023, який складають за трьома показниками – допомога незнайомцям, грошові пожертви й волонтерство, у 2022 році Україна стала єдиною європейською державою, яка увійшла до десятки країн світу з найвищим рівнем благодійності. За результатами рейтингу, 78% населення України допомагає іншим, зокрема 37% долучається до волонтерства [48, с. 2].

Війна спричинила значне розширення як кількості волонтерів, так і організацій, що діють у цій сфері, що обумовлено потребою у швидкому наданні гуманітарної допомоги, медичної підтримки та соціальної реабілітації

постраждалим. Водночас розвиток громадянського суспільства відбувається через підтримку ініціатив, спрямованих на створення незалежних об'єднань, зокрема асоціацій волонтерів і громадських спілок. Такі структури покликані вирішувати питання доброчесності, підвищення репутації, координації діяльності та налагодження взаємодії з органами державної влади.

У період воєнного стану ключову роль з боку держави відіграють військові адміністрації, які безпосередньо співпрацюють із волонтерськими організаціями. На сьогодні ця взаємодія є інтенсивною та багатовекторною, охоплюючи кілька основних напрямів. Зокрема, значна увага приділяється логістиці та управлінню складськими ресурсами: здійснюється спільне планування постачання допомоги та оптимізація використання наявних потужностей.

Крім того, на законодавчому рівні створено сприятливі умови для підтримки армії. Зокрема, Законом № 2118-IX від 3 березня 2022 року передбачено податкові пільги на період воєнного стану: товари, кошти та послуги, добровільно передані на користь Збройних сил України чи підрозділів територіальної оборони без компенсації їх вартості, звільняються від оподаткування ПДВ та акцизним податком.

До сфер взаємодії органів влади з волонтерськими організаціями В. Сірко, А. Боксгорн відносять: тилове забезпечення, логістику та транспортування, соціальні та психологічні проєкти, участь у розробці та впровадженні проєктів, контроль та звітність.

Зауважимо, що у період воєнного стану взаємодія між волонтерськими організаціями та військовими адміністраціями посилюється, зокрема у сфері контролю за постачанням гуманітарної допомоги. Водночас, попри те що волонтери як представники новітніх соціально-демократичних рухів орієнтовані на розв'язання суспільно важливих проблем і традиційно користуються високим рівнем довіри, останнім часом фіксується зростання кількості зловживань.

Йдеться про випадки привласнення коштів і гуманітарних ресурсів як у межах окремих волонтерських структур, так і за участю посадовців регіонального рівня, пов'язаних із ними. Подібні інциденти не мають поодинокого характеру: станом на 23 червня 2022 року правоохоронними органами було зареєстровано 247 кримінальних проваджень, пов'язаних із незаконними діями щодо гуманітарної допомоги, включно з фактами її розкрадання [51, с. 34-36].

Варто зазначити, що попри налагоджену співпрацю, у взаємодії між волонтерськими організаціями та органами влади зберігається низка суттєвих проблем. Передусім ідеться про недостатній рівень координації та комунікації, відсутність дієвих механізмів узгодження дій призводить до нераціонального використання ресурсів і втрати часу.

Не менш важливою перешкодою є надмірна бюрократизація, яка ускладнює отримання необхідних дозволів і проходження реєстраційних процедур, що певним чином гальмує діяльність волонтерів. Додаткові труднощі створює відсутність чіткої правової бази та належної стандартизації процесів взаємодії, що спричиняє неоднакове ставлення до волонтерських ініціатив і ускладнює їх реалізацію. У таких умовах державним інституціям варто вдосконалювати механізми співпраці та системно вибудовувати взаємодію з волонтерським середовищем.

Потребує окремої уваги безпека волонтерів, особливо тих, хто працює в районах бойових дій, адже вони постійно наражаються на ризики для життя і здоров'я. Забезпечення належного рівня захисту та підтримки з боку держави є необхідною умовою їхньої ефективної діяльності.

Подолання зазначених проблем можливе лише за умови консолідованих зусиль волонтерської спільноти, громадськості та органів влади, спрямованих на формування дієвої та скоординованої системи співпраці в умовах воєнного стану [51, с. 36].

Наголошуючи на важливості дослідження процесів організації та здійснення волонтерської допомоги на основі самостійної ініціативи – поза рамками громадських організацій і державних структур – варто звернути увагу на дані, що базуються на результатах загальнонаціонального дослідження «Волонтерство в Україні», реалізованого Представництвом ООН спільно з програмою «Волонтери ООН» у 2014 році. За результатами найчисленнішою категорією є особи, які провадять волонтерську діяльність індивідуально – їхня частка становить 67%, що засвідчує обґрунтованість вибраної вибірки та акцентує увагу на значущості аналізу саме індивідуальних форм волонтерства в межах дослідження [18; 22].

Отже, узагальнюючи результати дослідження зазначимо інструменти публічного управління, які, на нашу думку, можуть використовуватись в умовах постконфліктного розвитку, а саме: стратегічне планування (формування довгострокових програм реінтеграції з визначеними цілями та системою показників ефективності), інституційне посилення (утворення спеціалізованих підрозділів з питань ветеранської політики на всіх рівнях публічного управління), програми відбудови інфраструктури (забезпечення належної матеріально-технічної основи для функціонування реабілітаційних центрів, закладів охорони здоров'я та соціального житла), механізми електронного врядування (впровадження цифрових сервісів для отримання ветеранами послуг і спрощення доступу до необхідної інформації), розвиток партнерства з громадянським суспільством (залучення волонтерських і ветеранських організацій до процесу надання публічних послуг).

2.2. Аналіз взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями в Україні

За інформацією Міністерства юстиції України, у період із 24 лютого по 30 червня 2022 року в державі було зареєстровано 4365 організацій громадянського суспільства. Серед них – 3364 благодійні організації та 1001 громадська організація. Частина структур була створена вперше, тоді як інші раніше діяли неофіційно та лише згодом отримали юридичний статус.

Показовим є той факт, що протягом усього 2021 року в Україні було засновано 792 нові благодійні організації, тоді як лише за перші чотири місяці 2022 року їх кількість перевищила цей показник більш ніж у чотири рази. Така динаміка свідчить про високий рівень мобілізації громадянського суспільства задля підтримки Збройних сил України та цивільного населення в умовах війни. Крім того, офіційна реєстрація організацій відкриває ширші можливості для діяльності, зокрема щодо відкриття банківських рахунків, залучення фінансування, співпраці з волонтерами, укладання договорів про волонтерську діяльність та оформлення волонтерських посвідчень [56].

Відповідно до інформації Державної служби статистики України, станом на 1 січня 2023 року було зареєстровано 99 556 громадських організацій, 26 846 благодійних організацій, 2212 асоціацій громадських об'єднань та 318 творчих спілок. Із початком повномасштабної російської агресії кількість благодійних організацій помітно зростає, а значна частина вже існуючих громадських організацій переорієнтувала свою діяльність на допомогу військовослужбовцям, внутрішньо переміщеним особам, пораненим ветеранам та іншим категоріям населення, які постраждали внаслідок війни [23].

Станом на 2025 рік в Україні офіційно функціонує близько 107 тисяч громадських організацій, майже 33 тисячі благодійних фондів та організацій, а

також понад 11,7 тисячі зареєстрованих волонтерів. Водночас варто враховувати, що лише певна частина громадських і благодійних структур безпосередньо займається волонтерською діяльністю. Після початку повномасштабної війни у 2022 році кількість таких ініціатив суттєво збільшилася, що було зумовлено необхідністю підтримки військових, внутрішньо переміщених осіб, медичних закладів і населення, яке постраждало від бойових дій.

Фахівці наголошують, що реальна кількість волонтерських ініціатив є значно більшою за офіційні статистичні показники, адже значна частина громадян допомагає без формальної реєстрації. Окремо слід зазначити, що достовірних офіційних даних щодо кількості саме ветеранських організацій в Україні наразі немає, оскільки багато таких об'єднань функціонують у статусі громадських організацій, благодійних фондів або локальних ініціатив [56].

2.2.1. Волонтерський рух в Україні: результати соціологічного дослідження та напрями розвитку

Волонтерський рух є одним із важливих явищ сучасного українського суспільства. Офіційне визнання він отримав у 2003 році після ухвалення Верховною Радою України Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг, однак цей документ уже не чинний.

Попри офіційне визнання, упродовж майже десятиліття волонтерський рух розвивався досить повільними темпами. Суттєві зміни відбулися у 2014 році під впливом важливих суспільно-політичних подій. Поштовхом до активізації волонтерства стали Революція гідності, анексія Криму та воєнні дії на Донбасі. У цей період волонтерський рух функціонував в умовах недостатньо ефективних управлінських рішень і обмежених ресурсів, проте загроза територіальній цілісності держави сприяла мобілізації значних суспільних ресурсів [8].

Зауважимо, що новий етап розвитку волонтерства розпочався у 2022 році після повномасштабного вторгнення Росії, коли волонтерський рух набув загальнонаціонального масштабу. За даними британської благодійної організації World Giving Index [73], згідно з якими Україна посіла десяте місце серед 119 країн за рівнем благодійності та участі у волонтерській діяльності. У 2023 році позиція України змінилася [3]. За результатами 2024 року країна опустилася на п'ять позицій і посіла сьоме місце, водночас увійшовши до п'ятірки держав із найбільшим зростанням рівня благодійності за останні десять років [4]. За інформацією САФ, у 2024 році 77% дорослого населення допомагали незнайомим людям, 67% робили благодійні внески, а 27% брали участь у волонтерській діяльності.

Варто зазначити, що волонтерська діяльність стала однією з ключових складових підтримки та захисту держави. Значущість цього явища підтверджують результати щомісячного національного репрезентативного опитування «Омнібус», яке було проведено у серпні 2025 року (12–22 серпня) дослідницькою агенцією Info Sapiens. У дослідженні взяли участь 1000 респондентів віком від 16 років, які проживають на підконтрольних Україні територіях. Збір інформації здійснювався методом телефонного інтерв'ю (САТІ) [17]. Переважна більшість (83,7%) опитаних респондентів високо оцінюють роль волонтерів у захисті та підтримці держави. Не погоджуються з таким твердженням 3,9% опитаних.

Метою наступного запитання під час опитування Інституту соціології НАН України було з'ясувати якою мірою респонденти погоджуються чи не погоджуються з твердженням «Я відчуваю громадянський обов'язок допомагати країні через волонтерські ініціативи». Дещо менша частка опитаних – 73,2% погодилася з твердженням, що підтримка країни через участь у волонтерських ініціативах є громадянським обов'язком. 11,2% опитаних зовсім не погодились із запропонованим твердженням. 12,3% опитаних частково погоджуються та не

погоджуються із запропонованим твердженням. Такі результати підтверджують суспільне визнання важливої ролі волонтерства та свідчать про високий рівень громадянської відповідальності. Крім того, вони демонструють формування волонтерської культури, орієнтованої на підтримку армії та допомогу постраждалим у період війни.

Наступне запитання в опитуванні було направлено з'ясувати чи долучаються особисто респонденти до волонтерської допомоги армії або людям, які постраждали внаслідок війни, а також чи будуть допомагати, якщо війна триватиме більше п'яти років. Відповіді наочно представлено на рис. 2.1 [17].

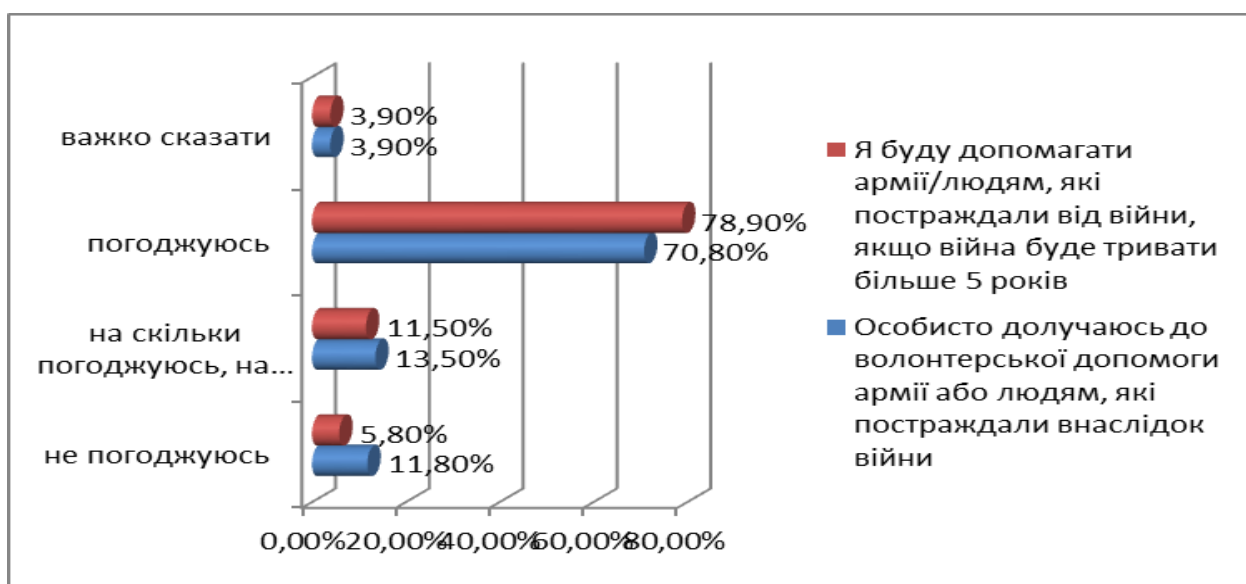

Рис. 2.1. Я особисто долучаюсь до волонтерської допомоги армії або людям, які постраждали внаслідок війни / Я буду допомагати армії/людям, які постраждали від війни, якщо війна буде тривати більше 5 років

З рис. 2.1 бачимо, що поряд із визнанням волонтерства як громадянського обов'язку респонденти виявляють і практичну готовність до участі у відповідній діяльності. Зокрема, 70,8% опитаних уже долучаються до допомоги армії та

людям, які постраждали внаслідок війни, а 78,9% зазначили, що готові продовжувати таку діяльність навіть у разі тривалості війни понад п'ять років.

Водночас слід враховувати ймовірність соціально бажаних відповідей, адже готовність до тривалої участі у волонтерській діяльності може сприйматися респондентами як суспільно схвалювана позиція. Тому ці результати доцільніше розглядати насамперед як відображення ціннісних орієнтацій, а не як точний показник майбутньої довгострокової активності. Попри це, отримані дані свідчать про значний мобілізаційний потенціал волонтерського руху в українському суспільстві. Водночас, попри значний потенціал розвитку волонтерського руху, існує низка проблем, які стримують його стабільність та ефективність. Серед основних викликів можна виокремити скорочення обсягів допомоги з боку населення, недостатній рівень координації між волонтерськими ініціативами, ризики для безпеки волонтерів, а також недосконалість законодавчого регулювання у цій сфері.

До перешкод також належать консервативність державних інституцій та інерційність системи управління, недостатня взаємодія між волонтерами й органами державної влади, зокрема у питаннях підтримки Збройних сил та посилення обороноздатності держави. Особливою проблемою залишаються зниження мотивації та емоційне виснаження волонтерів. Негативний вплив на суспільне сприйняття волонтерської діяльності мають і випадки діяльності псевдоволонтерів та різного роду зловживань, що підривають довіру до чесності й прозорості волонтерського сектору.

Наступне запитання під час опитування було направлено з'ясувати якою мірою респонденти погоджуються чи не погоджуються з підтвердженням «Волонтери діють чесно та прозоро» [17].

За результатами опитування «Омнібус» 2025 року, незважаючи на високу оцінку значення волонтерства для підтримки держави та активну участь громадян

у допомозі армії й постраждалим від війни з Росією, рівень довіри до прозорості діяльності волонтерів залишається неоднозначним. Так, 46,8% респондентів погодилися з твердженням, що волонтери працюють чесно та відкрито, тоді як 36,3% опитаних дотримуються нейтральної позиції з цього питання.

Зауважимо, що на формування таких оцінок можуть впливати як окремі випадки недоброчесної поведінки серед волонтерів, так і загальний рівень недовіри до прозорості організованої діяльності в умовах поширення корупційних практик. Водночас, попри традиційно високий рівень суспільної довіри до волонтерів, громадяни нерідко переносять скептичне ставлення до будь-яких організованих процесів, особливо тих, що пов'язані з фінансовими ресурсами. Під час оцінювання прозорості волонтерської діяльності респонденти часто демонструють обережність і стриманість у своїх відповідях.

Думка респондентів щодо поширення проблеми емоційного вигорання серед волонтерів наочно представлена на рис. 2.2 [17].

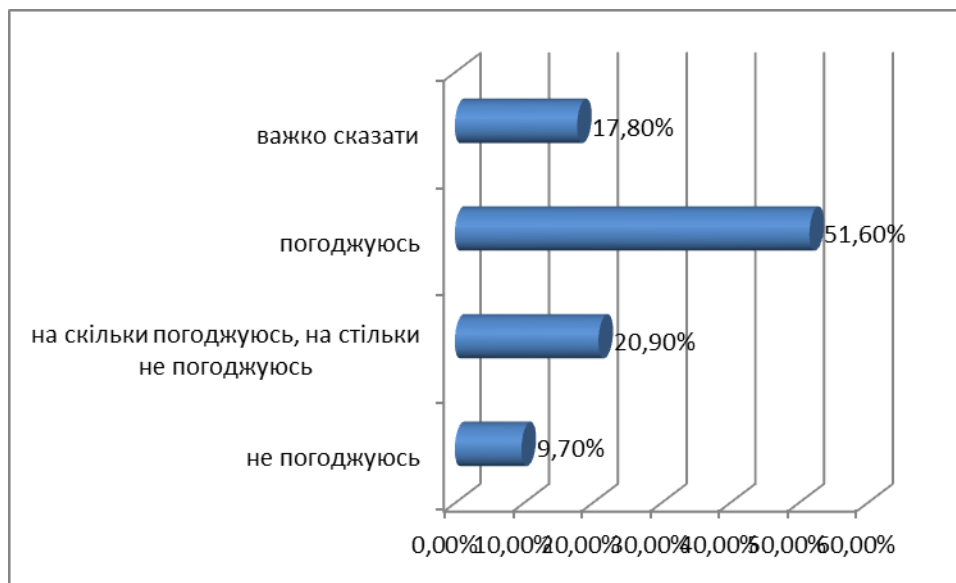

Рис. 2.2. Поширення проблеми емоційного вигорання серед волонтерів

З рис. 2.2 видно, що ще однією важливою проблемою залишається зниження мотивації та емоційне виснаження волонтерів. Наявність цієї проблеми визнають 51,6% опитаних, 20,9% дотримуються нейтральної позиції, а 17,9% респондентів зазначили, що не можуть однозначно відповісти на це питання. Сукупна частка нейтральних і невизначених відповідей становить 38,8%, що може свідчити про недостатнє усвідомлення суспільством масштабів проблеми емоційного вигорання серед волонтерів. Водночас саме цей чинник здатний суттєво впливати на рівень волонтерської активності у довгостроковій перспективі.

Зауважимо, що окреслені проблеми є серйозним викликом для подальшого функціонування та розвитку волонтерського руху, а також для підтримки держави в умовах війни з Росією. Нехтування цими труднощами може негативно позначитися на стійкості волонтерської діяльності та знизити спроможність волонтерів результативно виконувати свої функції. Водночас значення волонтерського руху виходить далеко за межі матеріальної допомоги армії чи консолідації громадян у протидії спільній загрозі. Волонтерство також є носієм і поширювачем важливих суспільних цінностей, серед яких – співчуття, милосердя, прагнення до свободи та незалежності, захист прав і відстоювання суспільних інтересів. Саме ці цінності створюють основу для суспільної єдності та зміцнення демократичних засад.

У зв'язку з цим важливою умовою подальшого розвитку волонтерського руху є його підтримка як з боку держави, так і громадськості – на інституційному, ресурсному та психологічному рівнях. Забезпечення стабільності та життєздатності волонтерської діяльності в умовах війни залишається складним, проте надзвичайно важливим завданням. Незважаючи на наявні труднощі, волонтерський рух в Україні й надалі має значний потенціал для розвитку. Підвищенню його ефективності можуть сприяти вдосконалення законодавчої бази, посилення координації між учасниками волонтерської діяльності, державна

та громадська підтримка, а також психологічний супровід і підтримка самих волонтерів.

Отже, проведене дослідження дозволяє стверджувати, що волонтерський рух в Україні в умовах війни з Росією став одним із ключових механізмів підтримки держави, суспільства та Збройних сил України. Результати опитування засвідчили високий рівень суспільного визнання ролі волонтерів: переважна більшість респондентів позитивно оцінює внесок волонтерської діяльності у захист і підтримку держави, що свідчить про утвердження волонтерства як важливої складової громадянської активності та соціальної відповідальності.

Отримані результати також підтверджують формування в українському суспільстві стійкої волонтерської культури. Значна частина респондентів розглядає участь у волонтерських ініціативах як громадянський обов'язок і демонструє готовність особисто долучатися до допомоги армії та постраждалим від війни навіть у довгостроковій перспективі. Такі результати підтверджують високий рівень суспільної мобілізації, згуртованості та готовності громадян брати участь у вирішенні суспільно важливих проблем. Водночас результати щодо готовності до тривалої участі у волонтерстві варто розглядати не лише як прогноз реальної поведінки, а і як відображення домінуючих суспільних цінностей та моральних орієнтирів.

Дослідження показало, що волонтерський рух виконує не лише практичну функцію забезпечення потреб армії та населення, а й відіграє важливу роль у формуванні суспільної солідарності, зміцненні демократичних цінностей та консолідації громадян навколо спільної мети. Волонтерська діяльність сприяє поширенню таких цінностей, як взаємодопомога, милосердя, відповідальність, захист свободи та незалежності держави.

Разом із тим встановлено, що розвиток волонтерського руху супроводжується низкою суттєвих проблем. Серед основних викликів

респонденти визначають зниження мотивації та емоційне вигорання волонтерів, недостатній рівень координації між волонтерськими ініціативами, недосконалість законодавчого регулювання, обмежену взаємодію з державними структурами, а також поширення випадків псевдоволонтерства та зловживань. Такі фактори негативно впливають як на ефективність волонтерської діяльності, так і на рівень суспільної довіри до волонтерського сектору.

Важливим результатом дослідження стало виявлення неоднозначного ставлення громадян до питання чесності та прозорості волонтерської діяльності. Хоча значна частина респондентів позитивно оцінює діяльність волонтерів, помітна кількість опитаних займає нейтральну позицію щодо прозорості їхньої роботи, що може бути наслідком як окремих випадків недоброчесної поведінки, так і загального рівня суспільної недовіри до організованих структур та фінансової діяльності в умовах поширення корупційних практик. Така тенденція свідчить про необхідність посилення відкритості та підзвітності волонтерських організацій.

Окрему увагу слід приділити проблемі емоційного вигорання волонтерів, яка була визначена респондентами як одна з найбільш актуальних. Тривале психологічне навантаження, робота в умовах постійного стресу та високого рівня відповідальності можуть суттєво знижувати ефективність волонтерської діяльності та призводити до скорочення кількості активних учасників волонтерського руху, що свідчить про необхідність формування системи психологічної підтримки волонтерів як на державному, так і на громадському рівнях.

2.2.2. Підтримка ветеранів та їхніх родин в Україні: сучасний стан і проблеми розвитку

Система надання послуг ветеранам в Україні активно розвивається, однак залишається складною та багаторівневою. Її функціонування суттєво відрізняється залежно від конкретної громади: в одних ветерани можуть отримати широкий спектр допомоги та сервісів, тоді як в інших змушені самостійно шукати необхідну підтримку й ресурси.

Чисельність ветеранів в Україні постійно збільшується через тривалу війну, проведення ротаций і демобілізацій, отримані поранення та погіршення стану здоров'я, що унеможлиблюють подальше проходження служби. Особливої уваги потребують і сім'ї загиблих військових, які також потребують підтримки. Постійне повернення людей із бойовим досвідом до мирного життя формує зростаючий запит на ефективну та комплексну систему допомоги. Така система має охоплювати не лише соціальний захист, а й медичну, психологічну, правову та економічну підтримку, а також створювати умови для активної громадянської участі ветеранів та їхньої інтеграції у сферу безпеки й суспільне життя.

За даними Постанови Кабінету Міністрів України від 11 липня 2023 року №702 [13], структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій з питань ветеранської політики вже функціонують у всіх 24 обласних військових адміністраціях України та 76 районних державних адміністраціях, а їх діяльність спрямована на наближення державної підтримки до безпосередніх отримувачів послуг – ветеранів та їхніх родин.

Зауважимо, що Стратегія ветеранської політики України [47] на період до 2030 року, схвалена Урядом 29 листопада 2024 року, визначає три основні стратегічні цілі, а саме: відновлення людського капіталу та добробуту ветеранів; повага та вшанування; забезпечення національної безпеки та обороноздатності.

Саме тому в Україні сьогодні діють тисячі ветеранських організацій та спілок – від великих всеукраїнських об'єднань до локальних громадських ініціатив у громадах. Після 2022 року їх кількість значно зросла через збільшення числа ветеранів та потребу у підтримці військових і їхніх родин.

Станом на 2025 рік в Україні налічується вже понад 1,2–1,5 млн ветеранів, а разом із членами сімей ветеранська спільнота охоплює близько 6 млн людей. Саме тому активно створюються: ветеранські хаби, громадські спілки ветеранів, організації психологічної підтримки, асоціації ветеранів за регіонами, ветеранські бізнес-спільноти та спортивні клуби.

Серед відомих організацій такі: Veteran Hub, Простір можливостей, Юридична сотня, Рух ветеранів України. У 2025 році у рамках проєкту «Дослідження ветеранських організацій в Україні», що фінансується міжнародною некомерційною організацією «Швейцарська солідарність» (“Swiss Solidarity”) та реалізується Благодійним фондом «Право на захист» у партнерстві з міжнародною некомерційною організацією «СОЛІДАР СВІСС в Україні» (Solidar Suisse Ukraine) було проведено дослідження ролі органів влади й ветеранських організацій в реалізації ветеранської політики в Україні.

Важливим є те, що кількісний етап дослідження був спрямований на вивчення цільової аудиторії на місцевому рівні та ґрунтувався на опитуванні 52 організацій, діяльність яких пов'язана з підтримкою ветеранів у п'яти визначених регіонах України. До вибірки увійшли по десять організацій із Вінницької, Дніпропетровської та Чернігівської областей, а також по одинадцять організацій із міста Києва, Київської та Полтавської областей.

Формування вибірки здійснювалося за методом цілеспрямованого відбору відповідно до встановлених критеріїв. Участь у дослідженні могли брати лише офіційно зареєстровані українські організації громадянського суспільства,

благодійні фонди, громадські спілки, а також ініціативи, які перебувають на етапі офіційної реєстрації.

До участі залучалися організації, серед засновників або отримувачів допомоги яких були ветерани війни з 2014 чи 2022 року, а також родини військовополонених, загиблих військовослужбовців і зниклих безвісти. Такий підхід дозволив включити до дослідження організації, які безпосередньо працюють із потребами ветеранів та їхніх сімей, незалежно від їхнього юридичного статусу чи офіційно визначеного напрямку діяльності.

Опитування проводилися серед керівників і фахівців цих організацій, зокрема директорів, заступників директорів та керівників проєктів, що забезпечило можливість отримати бачення організацій щодо стратегій роботи та надання послуг ветеранам. Усі учасники дослідження були повнолітніми особами віком від 18 років. Участь в опитуванні здійснювалася на добровільних засадах після отримання інформованої згоди на початку кожного інтерв'ю. Крім того, респонденти окремо погоджувалися на використання та публікацію інформації про свою організацію в матеріалах дослідження [15].

Одним із питань опитування було з'ясувати місце розташування організацій громадянського суспільства (далі ОГС). Під час проведення опитування було забезпечено достатнє різноманіття організацій громадянського суспільства за типом населених пунктів, у яких розташовані їхні головні офіси. Зокрема, понад половина організацій (52%) функціонує у містах із чисельністю населення понад 50 тисяч осіб. Майже третина ОГС (31%) розміщена у невеликих містах, тоді як 17% організацій мають свої центральні офіси у селищах міського типу та сільській місцевості [15, с. 66-67].

Наступне запитання мало на меті з'ясувати як довго ОГС надають допомогу ветеранам. Більшість організацій, що надають допомогу ветеранам, створені відносно недавно, зокрема, понад половина (54%) почали свою діяльність менше

трьох років тому, після повномасштабного вторгнення. Ще 23% працюють у цій сфері від трьох до п'яти років, і така ж частка – 23% надають підтримку ветеранам шість і більше років.

Одним із дуже важливих запитань опитування було зв'язувати які саме види допомоги надають ОГС ветеранам. Респондентам було запропоновано перелік видів допомоги, а також надано можливість вказати власний варіант, тобто доповнити перелік. Обирати мали можливість по декілька варіантів відповідей. Наочно результати узагальнено на рис. 2.3.

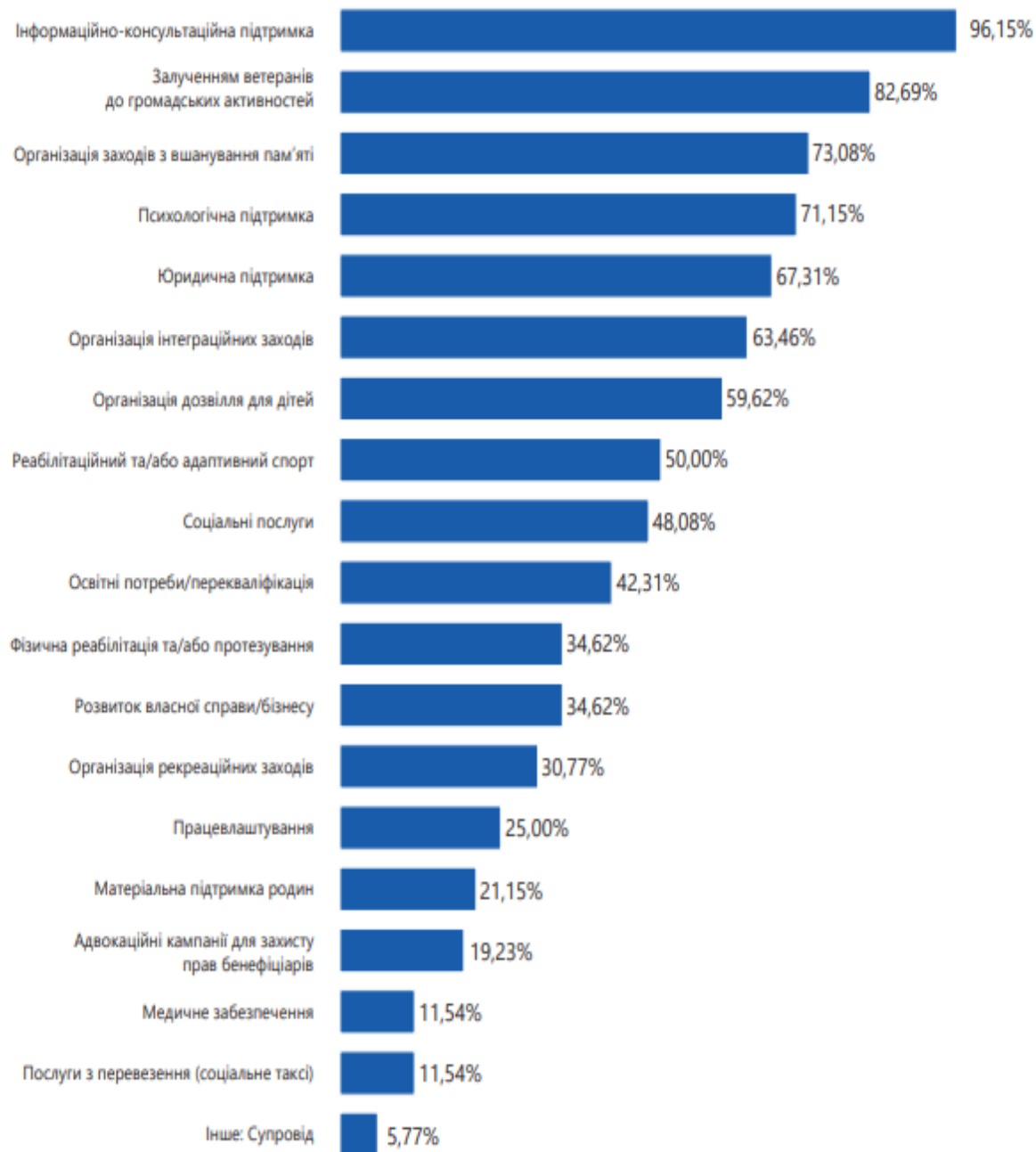

Рис. 2.3. Види допомоги, що надають ветеранам та їх сім'ям
(за джерелом 15)

З рис. 2.3 видно, що організації, які взяли участь у дослідженні, переважно зосереджують свою діяльність на наданні інформаційно-консультаційної, психологічної та юридичної допомоги, а також на залученні ветеранів до

громадської активності. Значно рідше їхня робота пов'язана з медичним супроводом або сприянням працевлаштуванню.

Зауважимо, що майже всі опитані організації громадянського суспільства (96%) забезпечують ветеранів та членів їхніх сімей інформаційно-консультаційною підтримкою. Більшість ОГС (83%) активно сприяють участі ветеранів у громадських ініціативах, а 73% організують заходи, присвячені вшануванню пам'яті. Досить поширеними напрямками діяльності також є психологічна допомога (71%) та юридичний супровід (67%). Натомість меншою мірою організації залучені до питань працевлаштування ветеранів (25%), надання матеріальної підтримки їхнім родинам (21%), медичного забезпечення (12%) та організації перевезень (12%). Наступне запитання під час опитування було спрямовано уточнити в яких напрямках ОГС хотіли б розпочати або розширити надання допомоги ветеранам та їх родинам. Відповіді наочно представлено на рис. 2.4.

З рис. 2.4 бачимо, що серед напрямів діяльності, які організації планують розвивати або започаткувати в майбутньому, найчастіше називається матеріальна підтримка сімей ветеранів – такий намір висловили 37% опитаних організацій. Водночас наразі цей вид допомоги надає лише 21% ОГС, що свідчить про наявність значного розриву між актуальними потребами та існуючими можливостями підтримки. Крім того, помітний інтерес організації виявляють до розвитку реабілітаційного та адаптивного спорту (33%), а також фізичної реабілітації й протезування (31%). Водночас напрями, які вже є широко представленими у діяльності організацій, зокрема інформаційно-консультаційна підтримка (96%) та проведення пам'ятних заходів (73%), не розглядаються як пріоритетні для подальшого розширення. Бажання посилювати роботу у цих сферах висловили лише 8% та 4% організацій відповідно, що може свідчити про відносну насиченість цих напрямів діяльності [15, с. 68-69].

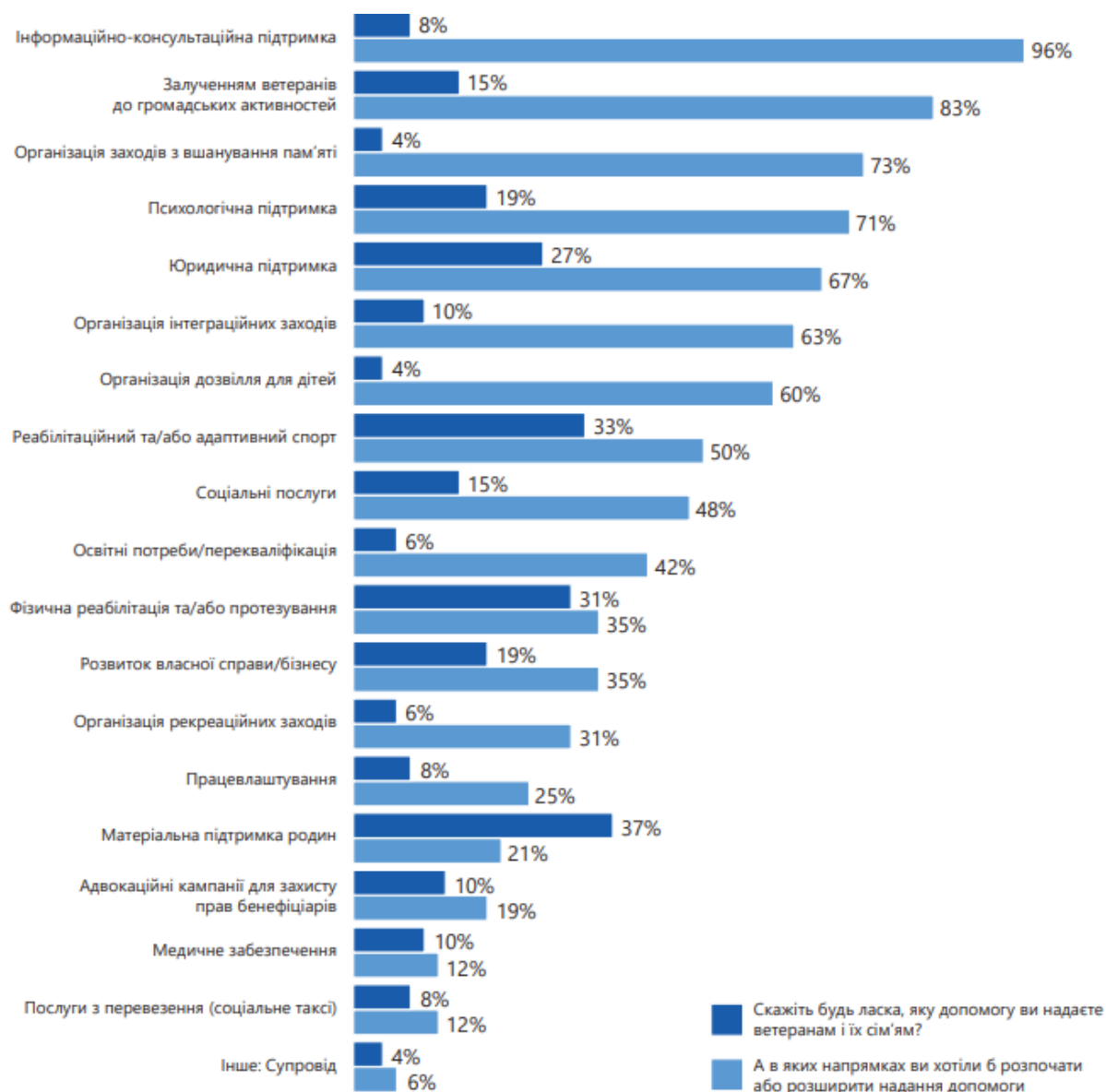

Рис. 2.4. Напрямки розширення допомоги (за джерелом 15)

Також учасникам дослідження з числа ветеранів було запропоновано оцінити рівень задоволення власних потреб за шкалою від 1 до 5, де 1 означав повну незадоволеність потреби, а 5 – її повне забезпечення. При цьому потреби могли покриватися за рахунок діяльності організацій громадянського суспільства, органів місцевого самоврядування або власних ресурсів самих ветеранів.

Респондентам пропонувалося не лише виставити оцінку, а й обґрунтувати її щодо десяти основних напрямів підтримки, серед яких: психологічна допомога,

юридичний супровід, інформаційно-консультаційні послуги, медичне забезпечення, фізична реабілітація та протезування, освітні можливості й перекваліфікація, забезпечення пільгового проїзду, підтримка у започаткуванні власної справи чи розвитку бізнесу, сприяння працевлаштуванню, а також матеріальна допомога сім'ям ветеранів. Найвищий середній рівень задоволеності потреб серед ветеранів зафіксовано у Полтавській області – 4 бали з 5 можливих. Дещо нижчі показники спостерігаються у Вінницькій області, де середня оцінка становила 3,8 бала, а також у Чернігівській області – 3,7 бала. У Дніпропетровській області цей показник дорівнював 3,3 бала. Найнижчий рівень задоволеності потреб було виявлено у Київській області – 2,8 бала.

Загалом різні категорії потреб не демонструють суттєвих відмінностей у середніх оцінках між регіонами, оскільки їхні показники варіюються в межах від 3,1 до 3,9 бала. Найвищий рівень задоволеності ветерани відзначили щодо освітніх потреб і можливостей перекваліфікації – у середньому 3,9 бала. Натомість найнижчі оцінки отримали потреби, пов'язані з підтримкою розвитку власної справи або бізнесу, а також матеріальним забезпеченням родини – по 3,1 бала відповідно [15, с. 25-26].

Зауважимо, що серед усіх досліджуваних регіонів саме Київська область характеризується найбільшою кількістю потреб, рівень задоволення яких ветерани оцінили як недостатній. Зокрема, респонденти з Київщини надали найнижчі оцінки таким напрямом підтримки, як психологічна та юридична допомога, інформаційно-консультаційний супровід, медичне забезпечення, а також фізична реабілітація і протезування. Водночас найкращі показники щодо задоволення потреб ветеранів продемонстрували Вінницька та Полтавська області. У Вінницькій області найвищі оцінки отримали психологічна підтримка, інформаційно-консультаційні послуги, допомога у розвитку власної справи або бізнесу, а також матеріальна підтримка сім'ї. Для Полтавської області найбільш

позитивно були оцінені юридична допомога, інформаційно-консультаційний супровід (на рівні з Вінницькою областю – 4,5 бала), фізична реабілітація та забезпечення освітніх потреб і можливостей перекваліфікації.

Отже, результати дослідження свідчать, що система підтримки ветеранів в Україні перебуває на етапі активного розвитку та поступового інституційного становлення. Зростання кількості ветеранів і членів їхніх родин зумовлює підвищення потреби у комплексній підтримці, яка має охоплювати соціальні, психологічні, медичні, правові та економічні аспекти. Важливу роль у цьому процесі відіграють організації громадянського суспільства, більшість з яких були створені після початку повномасштабного вторгнення та вже забезпечують широкий спектр послуг для ветеранів і їхніх сімей. Найбільш поширеними напрямками діяльності є інформаційно-консультаційна, психологічна та юридична допомога, а також сприяння громадській активності ветеранів. Водночас дослідження показало, що окремі сфери підтримки, зокрема працевлаштування, матеріальна допомога родинам, медичне забезпечення та розвиток власної справи, залишаються недостатньо розвиненими та потребують додаткової уваги. Дослідження також засвідчило наявність регіональних відмінностей у рівні задоволеності потреб ветеранів, що вказує на нерівномірність доступу до послуг і ресурсів у різних областях України. Найвищі показники задоволеності зафіксовано у Полтавській та Вінницькій областях, тоді як у Київській області ветерани значно критичніше оцінюють доступність та якість підтримки, що свідчить про необхідність посилення координації між державними структурами, органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями, а також про потребу у вдосконаленні механізмів реалізації ветеранської політики на місцевому рівні. Загалом отримані результати підтверджують, що ефективна система підтримки ветеранів є важливою умовою їхньої успішної соціальної адаптації.

2.3. Рекомендації щодо вдосконалення взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями

На основі аналізу наукової літератури та отриманих даних за результатами досліджень різних структур доцільно запропонувати низку практичних рекомендацій щодо вдосконалення волонтерської діяльності та роботі з ветеранами органів публічного управління в Україні.

Для удосконалення волонтерської діяльності рекомендуємо:

- удосконалити нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності шляхом спрощення процедур реєстрації та звітності волонтерських організацій, визначення чітких механізмів взаємодії з органами державної влади і місцевого самоврядування, а також посилення правового захисту волонтерів;
- посилити координацію між волонтерськими організаціями, державними структурами, органами місцевого самоврядування та міжнародними партнерами для ефективного розподілу ресурсів, уникнення дублювання діяльності й забезпечення комплексної підтримки волонтерських ініціатив;
- запровадити дієві механізми прозорості фінансової звітності, громадського контролю та моніторингу діяльності волонтерських організацій з метою підвищення суспільної довіри, запобігання шахрайству та протидії діяльності псевдо волонтерів;
- розробити та впровадити системні програми психологічної підтримки волонтерів, що включатимуть консультації фахівців, тренінги з профілактики емоційного вигорання, а також заходи психологічного відновлення й адаптації;
- активізувати інформаційно-просвітницьку діяльність щодо популяризації волонтерства, висвітлення його значення для суспільства та поширення успішних практик роботи з метою залучення громадян до волонтерських ініціатив.

Для удосконалення роботи з ветеранами рекомендуємо:

- посилити координацію між органами публічного управління, органами місцевого самоврядування, ветеранськими та громадськими організаціями для формування єдиної, доступної й ефективної системи підтримки ветеранів, а також забезпечення обміну успішними практиками між регіонами України;

- забезпечити рівний доступ ветеранів до соціальних, медичних, юридичних та консультаційних послуг незалежно від місця проживання шляхом розвитку ветеранських хабів, мобільних сервісів, цифрових платформ і підтримки організацій у сільських та віддалених громадах;

- розширити комплекс програм підтримки ветеранів, приділивши особливу увагу працевлаштуванню, професійній перекваліфікації, розвитку ветеранського підприємництва, медичному забезпеченню, фізичній реабілітації, протезуванню та матеріальній підтримці ветеранів і членів їхніх сімей;

- посилити систему психологічної допомоги ветеранам та їхнім родинам через впровадження державних і місцевих програм психологічного супроводу, соціальної адаптації, залучення до громадського життя, адаптивного спорту та реалізації соціальних ініціатив;

- запровадити ефективні механізми стабільного фінансування, моніторингу та оцінювання якості надання послуг ветеранам через державні грантові програми, місцеві бюджети, міжнародні партнерства та створення єдиних центрів інформування щодо пільг, соціальних гарантій і доступних послуг.

Розкриємо більш детально зміст кожної рекомендації. Першочерговим напрямом удосконалення волонтерської діяльності є розвиток нормативно-правового забезпечення. Ефективність функціонування волонтерського сектору значною мірою залежить від наявності чітких і доступних правових механізмів. Доцільно спростити процедури реєстрації та звітності волонтерських і благодійних організацій, особливо місцевих ініціатив, а також удосконалити

механізми взаємодії волонтерського сектору з органами державної влади та місцевого самоврядування. Для цього можуть створюватися координаційні платформи та консультативні органи за участю представників громадського сектору. Важливим є також посилення правового й соціального захисту волонтерів шляхом розвитку систем страхування, психологічної та правової підтримки, а також врегулювання питань компенсації витрат, пов'язаних із волонтерською діяльністю.

Другою рекомендацією є посилення координації між волонтерськими організаціями, державними структурами, органами місцевого самоврядування та міжнародними партнерами. Недостатня взаємодія між цими суб'єктами призводить до дублювання функцій і нерівномірного розподілу допомоги. Для підвищення ефективності підтримки доцільно створювати регіональні координаційні центри та єдині електронні системи обліку потреб і ресурсів. Це забезпечить більш раціональне використання ресурсів, своєчасне реагування на потреби населення та підвищення рівня довіри до волонтерського сектору.

Третя рекомендація передбачає впровадження прозорих механізмів фінансової звітності, громадського контролю та моніторингу діяльності волонтерських організацій. Значні обсяги благодійної допомоги потребують відкритих механізмів використання коштів і ресурсів. Доцільно розвивати електронні платформи публічної звітності, залучати до моніторингу представників громадськості та незалежних експертів, а також створити відкритий реєстр перевірених волонтерських організацій. Такі заходи сприятимуть зміцненню суспільної довіри та протидії шахрайству.

Четверта рекомендація стосується створення системи психологічної підтримки волонтерів. Робота в умовах війни супроводжується високим емоційним навантаженням, що підвищує ризики стресу та професійного вигорання. Тому необхідно забезпечити доступ до індивідуальних і групових

консультацій, програм кризової підтримки, тренінгів зі стресостійкості та профілактики емоційного виснаження. Доцільно також впроваджувати програми психологічного відновлення, взаємопідтримки та навчання керівників волонтерських організацій навичкам збереження психологічного благополуччя команд.

П'ята рекомендація спрямована на активізацію інформаційно-просвітницької діяльності щодо популяризації волонтерства. Важливо систематично висвітлювати значення волонтерського руху, поширювати успішні практики та результати реалізованих ініціатив через засоби масової інформації, соціальні мережі, освітні та громадські заходи. Це сприятиме формуванню позитивного ставлення до волонтерства, залученню нових учасників та розвитку культури соціальної відповідальності.

Отже, подальший розвиток волонтерського руху в Україні потребує вдосконалення нормативно-правового регулювання, посилення координації між суб'єктами волонтерської діяльності, забезпечення прозорості використання ресурсів, підтримки психологічного благополуччя волонтерів та популяризації волонтерських практик.

Розкриємо зміст рекомендацій щодо вдосконалення роботи з ветеранами та членами їхніх сімей.

Першою рекомендацією є посилення координації між органами публічного управління, місцевого самоврядування, ветеранськими та громадськими організаціями. Нерівномірність надання послуг у різних регіонах зумовлює необхідність формування цілісної системи підтримки ветеранів. З цією метою доцільно створювати координаційні платформи, консультативні ради та міжвідомчі робочі групи, які забезпечуватимуть узгодження дій, оперативне реагування на потреби ветеранів і раціональне використання ресурсів. Важливим напрямом є також поширення успішних регіональних практик через проведення

форумів, семінарів, професійних обмінів та функціонування спеціалізованих інформаційних платформ. Це сприятиме підвищенню якості послуг і формуванню єдиних підходів до реалізації ветеранської політики.

Друга рекомендація спрямована на забезпечення рівного доступу ветеранів до соціальних, медичних, юридичних та консультаційних послуг незалежно від місця проживання. Для цього необхідно розширювати мережу ветеранських хабів, які надаватимуть комплексну підтримку ветеранам і членам їхніх сімей, а також розвивати мобільні консультаційні служби для віддалених громад. Водночас важливим є впровадження цифрових сервісів, що забезпечуватимуть доступ до інформації про програми підтримки, отримання консультацій та окремих послуг у дистанційному форматі. Особливої уваги потребує підтримка громадських і ветеранських організацій, які працюють у сільських громадах та часто виконують функцію первинної ланки соціального супроводу ветеранів.

Третя рекомендація передбачає розширення програм соціально-економічної підтримки ветеранів. Важливими складовими такої політики є сприяння працевлаштуванню, професійній перекваліфікації та розвитку ветеранського підприємництва шляхом реалізації освітніх програм, надання грантів, консультаційного супроводу та підтримки бізнес-ініціатив. Поряд із цим необхідно забезпечувати доступність якісних медичних послуг, фізичної та психологічної реабілітації, сучасного протезування, а також матеріальної підтримки ветеранів і членів їхніх сімей. Комплексний підхід сприятиме успішній адаптації ветеранів до цивільного життя та підвищенню рівня їхнього добробуту.

Четверта рекомендація стосується посилення системи психологічної допомоги ветеранам та їхнім родинам. Успішна реінтеграція ветеранів значною мірою залежить від доступності психологічного супроводу, сімейного консультування, кризової допомоги та програм психосоціальної підтримки. Важливим напрямом є залучення ветеранів до громадської діяльності,

волонтерських проєктів, культурних заходів та адаптивного спорту, що сприяє розширенню соціальних зв'язків, відновленню впевненості у власних можливостях і формуванню активної життєвої позиції. Ефективність такої роботи потребує міжвідомчої взаємодії органів влади, закладів охорони здоров'я, освітніх установ та громадських організацій.

П'ята рекомендація передбачає запровадження ефективних механізмів фінансування, моніторингу та оцінювання системи підтримки ветеранів. Необхідним є поєднання ресурсів державного, регіонального та місцевого рівнів із можливостями міжнародного партнерства. Доцільно розширювати грантову підтримку ветеранських організацій та передбачати достатнє фінансування відповідних програм у місцевих бюджетах. Водночас важливо впроваджувати систему оцінювання результативності ветеранських програм на основі чітких показників ефективності та зворотного зв'язку від ветеранів. Підвищенню доступності послуг сприятиме створення єдиних центрів інформування, які надаватимуть актуальну інформацію про пільги, соціальні гарантії та наявні програми підтримки в очному й цифровому форматах.

Отже, реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме формуванню комплексної та ефективної системи підтримки ветеранів і членів їхніх сімей, забезпеченню їхньої соціальної адаптації, підвищенню якості життя та посиленню соціальної згуртованості суспільства. Водночас це дозволить підвищити результативність використання ресурсів і створити належні умови для реалізації потенціалу ветеранів у громадському та професійному житті.

Зауважимо, реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме формуванню комплексної, доступної та ефективної системи підтримки ветеранів, яка забезпечуватиме їхню успішну соціальну адаптацію, реінтеграцію в громаду та підвищення якості життя. Водночас це дозволить посилити соціальну

згуртованість суспільства, підвищити ефективність використання ресурсів і створити належні умови для реалізації потенціалу ветеранів та членів їхніх сімей.

Висновки до другого розділу

Проведений аналіз наукових підходів до реалізації ветеранської політики та реінтеграції ветеранів засвідчив, що ефективність державної підтримки цієї категорії населення залежить від узгодженої взаємодії органів публічної влади, інститутів громадянського суспільства, ветеранських і волонтерських організацій та міжнародних партнерів. Незважаючи на розвиток нормативно-правового забезпечення та створення спеціалізованих інституцій, система ветеранської політики в Україні все ще характеризується фрагментацією повноважень, недостатнім рівнем координації та нерівномірністю доступу до послуг. У зв'язку з цим пріоритетними напрямками її вдосконалення мають стати посилення міжвідомчої взаємодії, розвиток партнерства з громадянським суспільством, цифровізація послуг, забезпечення стабільного фінансування та впровадження сучасних інструментів публічного управління, спрямованих на успішну реінтеграцію ветеранів і зміцнення соціальної стійкості держави.

Волонтерський рух в Україні перетворився на один із ключових чинників суспільної стійкості та підтримки держави в умовах війни. Про високий рівень його суспільного значення свідчать як міжнародні показники, так і результати соціологічних досліджень: за даними CAF у 2024 році 77% українців допомагали незнайомим людям, 67% здійснювали благодійні внески, а 27% брали участь у волонтерській діяльності.

Дослідження виявило низку проблем, зокрема недостатній рівень довіри до прозорості волонтерської діяльності, яку позитивно оцінюють лише 46,8% опитаних, а також поширення емоційного вигорання волонтерів, на що вказали

51,6% респондентів. Отримані результати засвідчують необхідність посилення державної підтримки волонтерського сектору, удосконалення механізмів координації, забезпечення прозорості діяльності та розвитку систем психологічної підтримки волонтерів.

Система підтримки ветеранів в Україні перебуває на етапі активного розвитку, однак характеризується суттєвою нерівномірністю доступу до послуг у різних регіонах і громадах. Важливу роль у наданні допомоги відіграють організації громадянського суспільства, серед яких 54% були створені після початку повномасштабного вторгнення, а 96% надають інформаційно-консультаційну підтримку, 71% – психологічну та 67% – юридичну допомогу. Водночас значно менш розвиненими залишаються напрями працевлаштування (25%), матеріальної підтримки сімей ветеранів (21%) та медичного забезпечення (12%).

Для удосконалення волонтерської діяльності рекомендуємо: удосконалити нормативно-правове забезпечення волонтерської діяльності шляхом спрощення процедур реєстрації та звітності волонтерських організацій, визначення чітких механізмів взаємодії з органами державної влади і місцевого самоврядування, а також посилення правового захисту волонтерів; посилити координацію між волонтерськими організаціями, державними структурами, органами місцевого самоврядування та міжнародними партнерами для ефективного розподілу ресурсів, уникнення дублювання діяльності й забезпечення комплексної підтримки волонтерських ініціатив; запровадити дієві механізми прозорості фінансової звітності, громадського контролю та моніторингу діяльності волонтерських організацій з метою підвищення суспільної довіри, запобігання шахрайству та протидії діяльності псевдо волонтерів; розробити та впровадити системні програми психологічної підтримки волонтерів, що включатимуть консультації фахівців, тренінги з профілактики емоційного вигорання, а також

заходи психологічного відновлення й адаптації; активізувати інформаційно-просвітницьку діяльність щодо популяризації волонтерства, висвітлення його значення для суспільства та поширення успішних практик роботи з метою залучення громадян до волонтерських ініціатив.

Для удосконалення роботи з ветеранами рекомендуємо: посилити координацію між органами публічного управління, органами місцевого самоврядування, ветеранськими та громадськими організаціями для формування єдиної, доступної й ефективної системи підтримки ветеранів, а також забезпечення обміну успішними практиками між регіонами України; забезпечити рівний доступ ветеранів до соціальних, медичних, юридичних та консультаційних послуг незалежно від місця проживання шляхом розвитку ветеранських хабів, мобільних сервісів, цифрових платформ і підтримки організацій у сільських та віддалених громадах; розширити комплекс програм підтримки ветеранів, приділивши особливу увагу працевлаштуванню, професійній перекваліфікації, розвитку ветеранського підприємництва, медичному забезпеченню, фізичній реабілітації, протезуванню та матеріальній підтримці ветеранів і членів їхніх сімей; посилити систему психологічної допомоги ветеранам та їхнім родинам через впровадження державних і місцевих програм психологічного супроводу, соціальної адаптації, залучення до громадського життя, адаптивного спорту та реалізації соціальних ініціатив; запровадити ефективні механізми стабільного фінансування, моніторингу та оцінювання якості надання послуг ветеранам через державні грантові програми, місцеві бюджети, міжнародні партнерства та створення єдиних центрів інформування щодо пільг, соціальних гарантій і доступних послуг.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило комплексно розкрити зміст, особливості та проблематику взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями, а також визначити напрями її подальшого вдосконалення в умовах сучасних безпекових і соціальних викликів. Узагальнення теоретичних положень, нормативно-правової бази та практик публічного управління дає підстави сформулювати такі висновки.

Волонтерські та ветеранські організації в Україні набули статусу важливих суб'єктів публічної політики, які суттєво впливають на забезпечення соціальної стійкості держави. В умовах воєнного стану їхня діяльність трансформувалася від традиційної громадської та благодійної активності до системного елементу підтримки сектору безпеки, оборони та соціального захисту населення. Волонтерські організації забезпечують оперативне реагування на потреби суспільства, тоді як ветеранські – виконують функції соціальної адаптації, реінтеграції та представництва інтересів ветеранів.

Нормативно-правове забезпечення взаємодії держави з цими інституціями загалом сформоване, однак має різний рівень зрілості. Волонтерська сфера характеризується відносно більш системним регулюванням і адаптацією до умов воєнного стану, тоді як ветеранська політика залишається фрагментарною та орієнтованою переважно на статусно-компенсаційну модель. Незважаючи на наявність значної кількості нормативно-правових актів і розвиток інституційної інфраструктури, зберігаються проблеми міжвідомчої узгодженості, нерівномірності доступу до послуг та недостатньої інтеграції політики у єдину систему реінтеграції ветеранів.

Аналіз стану взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями засвідчив поступовий перехід до моделі мережевого врядування, що передбачає партнерство держави та громадянського суспільства. Водночас така взаємодія залишається недостатньо інституціоналізованою. Основними проблемами є фрагментація управлінських повноважень, слабка координація між рівнями влади, нерівномірність ресурсного забезпечення, обмеженість довгострокових механізмів співпраці та недостатній розвиток системи професійного супроводу волонтерів і ветеранів. Окремо слід відзначити проблеми емоційного вигорання волонтерів та нерівномірного доступу ветеранів до соціальних, медичних і реабілітаційних послуг.

Порівняльний аналіз міжнародного досвіду показав, що найбільш ефективними є моделі, які поєднують інституційну узгодженість, міжвідомчу координацію, персоналізацію послуг і довготривалий супровід отримувачів підтримки. Волонтерські системи розвинених країн базуються або на саморегуляції з високим рівнем громадянської активності, або на законодавчо врегульованих механізмах із розвиненою державною підтримкою. У сфері ветеранської політики провідними є моделі життєвого циклу ветерана (Велика Британія, Канада), централізовані системи з високим рівнем інституційності (США) та персоналізовані інтегровані підходи (Ізраїль). Водночас моделі, орієнтовані переважно на систему пільг і компенсацій, демонструють нижчу ефективність реінтеграції.

Проведений аналіз наукових підходів до формування та реалізації ветеранської політики, а також процесів реінтеграції ветеранів показав, що результативність державної підтримки цієї категорії населення значною мірою визначається узгодженістю взаємодії між органами публічної влади, інститутами громадянського суспільства, ветеранськими та волонтерськими організаціями, а також міжнародними партнерами. Попри розширення нормативно-правової бази

та створення спеціалізованих інституцій, система ветеранської політики в Україні все ще залишається фрагментованою, характеризується розпорошеністю повноважень, недостатньою координацією та нерівномірністю доступу до соціальних послуг. У цьому контексті ключовими напрямками її подальшого розвитку є посилення міжвідомчої взаємодії, розширення партнерства з громадянським суспільством, цифрова трансформація сервісів, забезпечення стабільного фінансування та впровадження сучасних управлінських інструментів, орієнтованих на ефективну реінтеграцію ветеранів і зміцнення соціальної стійкості держави.

Волонтерський рух в Україні сьогодні виступає одним із провідних чинників суспільної стійкості та підтримки держави в умовах війни. Його значущість підтверджується як міжнародними оцінками, так і результатами соціологічних досліджень: згідно з даними САФ за 2024 рік, 77% українців допомагали незнайомим людям, 67% здійснювали благодійні внески, а 27% брали участь у волонтерській діяльності. Водночас дослідження засвідчують наявність проблемних аспектів функціонування сектору, зокрема недостатній рівень довіри до прозорості волонтерської діяльності (позитивно оцінюють лише 46,8% опитаних) та поширеність емоційного вигорання серед волонтерів (51,6%). Це актуалізує необхідність посилення державної підтримки волонтерського руху, удосконалення координаційних механізмів, забезпечення прозорості діяльності та розвитку систем психологічної підтримки учасників волонтерських ініціатив.

Система підтримки ветеранів в Україні перебуває на етапі активного становлення, однак характеризується суттєвими регіональними диспропорціями у доступі до послуг. Значну роль у наданні допомоги відіграють організації громадянського суспільства, з яких 54% були створені після початку повномасштабного вторгнення. При цьому 96% з них забезпечують інформаційно-консультаційну підтримку, 71% — психологічну, 67% — юридичну допомогу,

тоді як менш розвиненими залишаються напрями працевлаштування (25%), матеріальної підтримки сімей ветеранів (21%) та медичного забезпечення (12%). Така структура послуг свідчить про переважання консультативно-допоміжної функції над комплексною системною підтримкою.

Узагальнення результатів дослідження свідчить, що для України характерною є трансформація як волонтерської, так і ветеранської політики в умовах війни, однак ці процеси залишаються недостатньо системними. Волонтерський рух є потужним ресурсом суспільної мобілізації, проте потребує посилення координації, прозорості та інституційної підтримки. Ветеранська політика, у свою чергу, потребує переходу від фрагментарної компенсаційної моделі до комплексної сервісно-реінтеграційної системи.

Провідним стратегічним напрямом удосконалення взаємодії органів публічної влади з волонтерськими та ветеранськими організаціями має стати формування інтегрованої, людиноцентричної моделі публічного управління. Її реалізація передбачає посилення міжвідомчої координації, інституціоналізацію партнерства з громадянським суспільством, цифровізацію послуг, забезпечення стабільного фінансування та впровадження інструментів довгострокового супроводу, що створить передумови для підвищення ефективності державної політики, зміцнення соціальної згуртованості та успішної реінтеграції ветеранів у суспільство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Армія SOS. URL : <https://armysos.com.ua/uk/>.
2. Балачіна Є., Джур О. Організація діяльності волонтерських організацій в умовах війни. *Економічні горизонти*. 2022. № 5. С. 88-99.
3. Благодійний фонд допомоги. *Всесвітній індекс благодійності*. 2023. URL : <https://www.cafonline.org/docs/default-source/updated-pdfs-for-the-new-website/world-giving-index-2023.pdf>.
4. Благодійний фонд допомоги. *Всесвітній індекс благодійності*. 2024. URL : https://www.cafonline.org/docs/default-source/inside-giving/wgi/wgi_2024_report.pdf.
5. Бондаревська К. Б., Коробська А. В. Реінтеграція ветеранів війни як чинник повоєнного відновлення України. Відновлення України у повоєнні часи : виклики, стратегічні пріоритети, ресурсне забезпечення, потенціал майбутнього розвитку : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 2024. С. 102-104. URL : <https://jrupp.donnu.edu.ua/article/view/16512>.
6. Будуємо Україну Разом. URL : <https://www.bur.org.ua>.
7. Волонтерська Платформа. URL : <https://platforma.volunteer.country>.
8. Волонтерський рух : світовий досвід та українські громадянські практики : аналітична доповідь. Київ : НІСД, 2015. 36 с. URL : <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2015-02/volonter-697e4.pdf>.
9. Гонтар З., Каспрук А. Особливості публічного управління зайнятістю ветеранів в Україні у контексті євроінтеграції. *Публічне управління та соціальна робота*. 2023. Т. 2. URL : <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/soc/article/view/2644?>

10. Горінов П., Драпушко Р. Волонтерська діяльність в Україні : соціально-правове дослідження : монографія. Київ : Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с.

11. Громадянське суспільство та правова держава : виклики сьогодення : монографія / за заг. ред. О. О. Кота, А. Б. Гриняка, Л. Ф. Купіної, В.І. Шакуна. Київ : Алерта, 2023. 304 с.

12. Деякі питання виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 № 604. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604-2015-%D0%BF#Text>.

13. Деякі питання діяльності територіальних органів Міністерства у справах ветеранів та підрозділів обласної, Київської та Севастопольської міської, районної, районної в м. Києві та Севастополі державних адміністрацій з питань ветеранської політики. Постанова від 11 липня 2023 р. № 702 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/702-2023-%D0%BF#Text>.

14. Деякі питання Національної соціальної сервісної служби України : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.08.2020 № 783. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/783-2020-%D0%BF#Text>.

15. Дослідження ролі та потреб локальних (про-) ветеранських організацій громадянського суспільства в реалізації ветеранської політики на рівні громад : аналітичний звіт. URL : https://r2p.org.ua/storage/documents/c58103938ef8a1cbb1f28a5fbb26c32321144f3f_original.pdf.

16. єДопомога : платформа. URL: <https://edopomoga.gov.ua/>.

17. Жуленьова О. Стан і перспективи волонтерства в Україні : дані опитування 2025 року. Інститут соціології НАН України. URL :

https://isnasu.org.ua/analytics/013_Zhuleniova_O_-_Stan_i_perspektyvy_volonterstva.php

18. Загальнонаціональне дослідження «Волонтерство в Україні». Київ, 2015. 32 с.

19. Загоруй Л., Загоруй І. Соціальна культура підтримки ветеранів та ветеранок в Україні. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2025. № 50. DOI : <https://doi.org/10.33216/2218-5461/2025-50-2-299-307>.

20. Захарін А. А. Організаційна культура органів публічного управління як чинник ефективності механізмів соціального захисту ветеранів. Центральнотраїнський вісник права та публічного управління. 2025. № 4. URL : <https://cu.j.dnuvs.ukr.education/index.php/cuj/article/view/138>.

21. Захаріна Т. Аналіз практик і проєктів соціальної реінтеграції ветеранів гібридної війни в умовах сучасного траїнського соціуму. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Педагогічні науки. 2023. № 3(56). URL : <https://journals.maup.com.ua/index.php/pedagogy/article/view/2697?/>.

22. Івженко І. Практичний аспект формування взаємодії системи органів місцевого самоврядування з волонтерськими рухами в процесі реалізації соціальної роботи. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Державне управління*. 2018. Т. 29 (68) № 1 С. 188-194.

23. Інститут громадянського суспільства URL : <https://www.csi.org.ua/news/gromadyanske-suspilstvo-v-ukrayini-i-vijna>.

24. Качмар В. Соціальна реінтеграція ветеранів через університетські ініціативи : досвід Львівського національного університету імені Івана Франка (2022–2025). *Вісник Львівського університету*. 2025. Вип. 59. С. 379–396. URL : <https://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/history/article/view/13740>

25. Кобець І. В. Соціально-психологічні підходи та принципи до створення реабілітаційних програм для ветеранів : вітчизняні й світові тенденції. *Інклюзія і*

суспільство. № 2. 2025. URL : <https://journals.kpdi.in.ua/index.php/inclusion-society/article/view/294?>.

26. Кондратенко О. Взаємовідносини влади та неурядових організацій в Україні : витоки та сучасний стан. Наукові праці міжрегіональної академії управління персоналом. *Політичні науки та публічне управління*. 2023. 3(69). С. 31-41. DOI : [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-3\(69\)-4](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-3(69)-4).

27. Концептуальні засади взаємодії політики й управління : навч. посібн. / за заг. ред. В. А. Ребкала. Київ : НАДУ, 2010. 300 с.

28. Концепція державної політики щодо ветеранів і ветеранок. 2025. URL : <https://www.pryncyp.org/wp-content/uploads/2025/12/derzhavna-veteranska-polityka-1.pdf>.

29. Кравченко О., Балдинюк О., Квашук В. Соціально-психологічна підтримка у центрах ветеранського розвитку : практичний досвід. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2025. № 2(55), С. 38–43. DOI : <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2024.55.38-43>.

30. Кравченко О., Швець В., Мельник Л. Роль ветеранських організацій у реінтеграції та психологічній реабілітації ветеранів з інвалідністю в умовах військового та повоєнного часу. *Психологічний журнал*. 2023. Вип. 11. С.37–44.

31. Крулько І. Волонтерство в Україні : як підтримати і посилити мотивацію. *Дзеркало тижня*. 2016. URL : <https://zn.ua/ukr/internal/volonterstvo-v-ukrayini-yak-pidtrimati-i-posilitimotivaciyu>.

32. Марценюк Т., Квіт А. Успіхи та виклики участі ветеранів АТО/ООС у громадському і політичному житті України. *Наукові записки НаУКМА. Соціологія*. 2022. № 5. С. 50–59. DOI : <https://doi.org/10.18523/2617-9067.2022.5.50-59>.

33. Молодіжне волонтерство в Чеській Республіці. URL : <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/czech-republic/24-youth-volunteering-at-national-level>.

34. Ободинський О. Інституціонально-правовий механізм формування та реалізації державної політики щодо ветеранів. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Державне управління*. 2025. № 22 (2). С. 80-87. DOI : <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2025/22-11/14>.

35. Паляниця.Інфо. URL : <https://palyanytsya.info>.

36. Повернись живим. URL : <https://savelife.in.ua>.

37. Потреби ветеранів і ветеранок : результати шостого опитування Українського ветеранського фонду. 2024. URL : <https://veteranfund.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/Opytuvannia-veteraniv-zhovten-2024.pdf>.

38. Примуш М. В., Сватко І. М. Соціально-демографічна характеристика ветеранів та осіб з інвалідністю в Україні. *Політичне життя*. 2025. С. 54-60. DOI : <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2025.3.6>.

39. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо сприяння розвитку волонтерської діяльності та діяльності неприбуткових установ та організацій в умовах збройної агресії Російської Федерації проти України : Закон України від 15.08.2022 року № 2520-IX. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2520-20#Text>.

40. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>

41. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації та забезпечення реалізації територіальними громадами питань ветеранської політики. Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 11 жовтня 2023 року № 250. URL : <https://ru.scribd.com/document/880082173/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96-250>.

42. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо створення та функціонування ветеранських просторів. Наказ Міністерства у справах ветеранів

України від 05 червня 2024 року № 168. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0168923-24#Text>.

43. Про затвердження Порядку взаємодії між структурними підрозділами, на які покладено функції з питань ветеранської політики, та структурними підрозділами з питань охорони здоров'я щодо організації роботи спрямованої на підтримку ветеранів війни та військовослужбовців під час лікування в закладах охорони здоров'я. Наказ Міністерства у справах ветеранів України від 19.11.2024 року № 375 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1840-24#Text>.

44. Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки : Указ Президента України від 27.09.2021 № 487/2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>.

45. Про реалізацію експериментального проєкту із запровадження комплексної соціальної послуги з формування життєстійкості : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2023 р. № 1049. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1049-2023-%D0%BF#Text>.

46. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту. Закон України від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>.

47. Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024-2027 роках. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 р. № 1209-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-%D1%80#Text>

48. Путівник з волонтерства в Україні : законодавство, менеджмент, найкращі практики / Національна соціальна сервісна служба України, Центр демократії та верховенства права, Українська волонтерська служба Київ, 2023. 88 с.

49. Сівков С. В. Актуальні питання державної політики щодо ветеранів війни. *Наукові записки*. 2024. № 17. DOI : doi.org/10.36550/2522-9230-2024-17-246-251

50. Сівков С. В. Міжнародний досвід реінтеграції ветеранів війни. *Вишеградський журнал з прав людини*. 2025. № 4. DOI: <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2025.4.22>.

51. Сірко В., Боксгорн А. Взаємодія волонтерських організацій з органами влади під час воєнного стану в Україні. *Адміністративне право і процес*. 2023. № 4 (43). С. 32-40.

52. Сміливі відновлювати. URL : <https://bravetorebuild.in.ua>.

53. Торохтій Б. Г. Участь громадянського суспільства в формуванні та реалізації ветеранської політики. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2026. № 2. С. 1-6. URL : <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/357270> DOI : <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.02.1.10>.

54. Українська волонтерська служба. URL : <https://2022.volunteer.country>.

55. Фонд Сергія Притули. URL : <https://prytulafoundation.org/about>.

56. Центр демократії та верховенства права URL : <https://cedem.org.ua/news/4365-gromadskyh-ta-blagodijnyh>.

57. Gal R. *Military Service and Social Integration in Israel*. Routledge, 2019. URL : <https://doi.org/10.32689/maup.ped.2023.3.2>

58. Ministry of Defence. *The Strategy for Our Veterans*. 2018. URL : <https://www.gov.uk>

59. Ministry of Defense of Israel. *Rehabilitation Department Report*. URL : <https://www.gov.il>

60. Organisation for Economic Co-operation and Development. *OECD Economic Surveys : Croatia*. URL : <https://www.oecd.org>

61. Peace Corps Ukraine. URL : <https://www.peacecorps.gov/ukraine/uk/>

62. Review of international Practice in the reintegration of Veterans : considerations for Ukraine in the war and post-war Context. URL : <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2025-11/ua-undp-veteran-reintegration-report-eng.pdf>.

63. Sivkov S. Administrative and legal mechanisms for the reintegration of war veterans in a special period. *Eastern Law Journal*. 2025. №3. С. 89-93. DOI : <https://doi.org/10.61345/1339-7915.2025.3.14>.

64. Starenki. URL : <https://starenki.com.ua>

65. Stubbs P., Zrinščak S. Social policy in Croatia : development and challenges. 2015.

66. Study on Volunteering in the European Union. Country Report – Germany. URL : https://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf.

67. U.S. Department of Veterans Affairs. *VA Annual Report 2024*. 2024. URL : <https://www.va.gov>

68. U.S. Department of Veterans Affairs. National Strategy for Preventing Veteran Suicide 2018–2028. URL : https://www.mentalhealth.va.gov/suicide_prevention/docs/National_Strategy_for_Preventing_Veterans_Suicide.pdf.

69. U.S. Government Accountability Office. Veterans’ Services : Improvements Needed for Effective Service Delivery. 2023. URL : <https://www.gao.gov>.

70. UAnimals. URL : <https://uanimals.org>.

71. United24. URL : <https://u24.gov.ua/uk>.

72. Veterans Affairs Canada. Veterans Well-being Act. URL : <https://laws-lois.justice.gc.ca>.

73. World Giving Index : як змінювалась світова благодійність останні 10 років. URL : <https://uwcfoundation.com/ua/blagotvoritelnost-v-mire/world-giving-index-yak-zm>.

Протокол аналізу звіту подібності науковим керівником

Заявляю, що я ознайомився (-лась) з Повним звітом подібності, який був згенерований Системою виявлення і запобігання плагіату щодо роботи:

Автор: Степан Притиковський

Співавтор:

Назва: ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ВОЛОНТЕРСЬКИМИ ТА ВЕТЕРАНСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Науковий керівник: професор Марина Білинська

Підрозділ: Кафедра освітнього менеджменту та публічного управління

Коефіцієнт подібності 1: 6.53%

Коефіцієнт подібності 2: 0.96%

Мікропробіли: 24

Заміна букв: 1

Інтервали: 0

Білі знаки: 0

Дата створення звіту: 2026-06-04 05:06:30.0

Після аналізу Звіту подібності констатую наступне:

Запозичення, виявлені в роботі є законними і не є плагіатом. Рівень подібності не перевищує допустимої межі. Таким чином робота незалежна і приймається.

Запозичення не є плагіатом, але перевищено граничне значення рівня подібностей. Таким чином робота повертається на доопрацювання.

Виявлено запозичення і плагіат або навмисні текстові спотворення (маніпуляції), як передбачувані спроби укриття плагіату, які роблять роботу невідповідною вимогам законодавства (Ст. 32. ЗУ Про вищу освіту, пункт 3.1, Ст. 42. ЗУ Про освіту) та вимог НАЗЯВО (Критерій 5), а також кодексу етики і процедур. Таким чином робота не приймається.

Обґрунтування:

Дата

експерт